

STRATEGIA DE REFORMĂ A SECTORULUI JUSTIȚIEI PENTRU ANII 2011–2016

Sumar executiv

Necesitatea elaborării Strategiei

Elaborarea unei Strategii complexe de reformă a devenit necesară în vederea creării unui cadru comun care să acopere toate eforturile de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova, pentru asigurarea dezvoltării durabile a sectorului prin acțiuni realiste și concrete.

În prezent există o serie de concepții privind reformarea mai multor instituții din sectorul justiției, fiecare dintre ele stabilind obiective și acțiuni diferite, abordând doar segmente înguste ale sectorului justiției. Prezenta Strategie intervine cu o abordare novatoare și vine să integreze toate eforturile și intențiile de reformă într-un cadru unificat pentru a asigura caracterul coerent, consecvent și durabil al reformelor din sectorul justiției în ansamblu.

Concomitent, Strategia edifică cadrul instituțional de coordonare a acțiunilor de reformă și a asistenței partenerilor de dezvoltare în sectorul justiției. Implementarea practică și valorificarea componentelor Strategiei vor contribui la consolidarea unui sector al justiției echitabil, calitativ, cu zero toleranță față de corupție, pentru o dezvoltare durabilă a țării și responsabilitate sporită față de justițiabili.

Obiectivele Strategiei

Obiectivul general al prezentei Strategii este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele specifice ale Strategiei sînt următoarele:

- consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc;
- eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului de criminalitate;
- ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică eficientă, examinarea cauzelor și executarea

hotărîrilor judecătorești în termene rezonabile, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului de justiție;

– promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției;

– implementarea unor măsuri prin intermediul cărora sectorul justiției ar contribui la crearea unui climat favorabil dezvoltării durabile a economiei;

– asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice;

– coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, asigurarea dialogului intersectorial.

Pilonii Strategiei:

I. Sistemul judecătoresc

II. Justiția penală

III. Accesul la justiție și executarea hotărîrilor judecătorești

IV. Integritatea actorilor sectorului justiției

V. Rolul justiției în dezvoltarea economică

VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției

VII. Sectorul justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil.

Procesul de elaborare a Strategiei

Prezenta Strategie a fost elaborată de către Ministerul Justiției în urma unor consultări publice largi, precum și a consultărilor cu instituțiile-cheie din sectorul justiției. Punctul de pornire în elaborarea Strategiei l-a constituit identificarea factorilor care determină necesitatea de reforme și a problemelor care urmează a fi soluționate pentru a crea un sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului. Problemele actuale din sectorul justiției au fost determinate în baza analizei constatărilor rapoartelor elaborate de societatea civilă, organizațiile internaționale, în special a Raportului de evaluare elaborat de experții Uniunii Europene și prezentat public în iunie 2011 (în continuare – *Raport de evaluare*), care este documentul cel mai recent și comprehensiv de evaluare a stării actuale a sectorului justiției în Republica Moldova. De asemenea, au fost analizate constatările Ministerului Justiției în urma monitorizării implementării diverselor acte normative. Drept rezultat, au fost determinați 7 piloni ai Strategiei, pentru fiecare pilon fiind elaborate direcții strategice, domenii specifice de intervenție, termene-limită de realizare, indicatori ai nivelului de implementare, rezultatele scontate, precum și instituțiile responsabile. Realizarea în complex a domeniilor specifice de intervenție va conduce la atingerea obiectivului general al Strategiei.

Implementarea Strategiei

Responsabilitatea pentru implementarea prezentei Strategii aparține tuturor instituțiilor responsabile identificate în Strategie. În același timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei va fi creat un mecanism de monitorizare a implementării acesteia, care va fi constituit din 7 grupuri de lucru (cîte unul pentru fiecare pilon) și un grup de coordonare a implementării Strategiei. Aceste grupuri de lucru vor fi coordonate de Ministerul Justiției, în cadrul căruia va fi desemnată o structură specială de implementare a Strategiei. De asemenea, este prevăzută evaluarea periodică a procesului de implementare a Strategiei și a gradului de realizare a obiectivelor acesteia din partea Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept.

Legătura cu planificarea strategică și bugetară

Prezenta Strategie constituie un pas preliminar al procesului continuu de planificare strategică și implementare a intervențiilor în sectorul justiției. Toate instituțiile vizate de reformă vor elabora planuri strategice de dezvoltare și finanțare în conformitate cu direcțiile strategice și domeniile specifice de intervenție prevăzute în Strategie. În vederea asigurării coerenței interne în materie de finanțare a întregului sector al justiției, cheltuielile aferente implementării Strategiei vor fi interconectate cu prevederile actualului și ale viitoarelor cadre bugetare pe termen mediu. Pentru implementarea anumitor aspecte din Strategie va fi solicitat suportul financiar al organizațiilor internaționale prezente în Republica Moldova, care activează în sectorul justiției, în special al celor din Uniunea Europeană.

Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚI AI REFORMEI

Termenul „sectorul justiției” utilizat în textul prezentei Strategii se referă la instituțiile și structurile care au o contribuție principală sau auxiliară în organizarea și realizarea justiției în Republica Moldova. Astfel, „sectorul justiției” include în primul rând sistemul judecătoresc, precum și întregul ansamblu de autorități și relații dintre acestea care contribuie la înfăptuirea justiției, și anume: organele de urmărire penală, profesiile juridice conexe sectorului justiției (avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți), sistemul de probațiune, sistemul de executare a hotărârilor judecătorești, sistemul penitenciar, Ministerul Justiției, instituția avocatului parlamentar, Curtea Constituțională. În Strategie sînt vizate și alte autorități administrative, precum Parlamentul, Guvernul, Consiliul Superior al Magistraturii, în măsura în care activitatea acestora este legată de adoptarea și implementarea actelor normative relevante pentru sectorul justiției.

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un număr mare de documente strategice în domeniu: Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc (Hotărîrea Parlamentului nr. 174-XVI din 19 iulie 2007), Strategia de dezvoltare a sistemului de executare (Hotărîrea Guvernului nr.1393 din 12 decembrie 2007), Concepția reformării sistemului penitenciar (Hotărîrea Guvernului nr. 1624 din 31 decembrie 2003), Concepția privind finanțarea sistemului judecătoresc (Hotărîrea Parlamentului nr. 39 din 18 martie 2010), Concepția de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și a structurilor subordonate și desconcentrate ale acestuia (Hotărîrea Guvernului nr.1109 din 6 decembrie 2010) etc. În același timp, au fost adoptate mai multe legi care au reformat conceptual o serie de instituții-cheie din sectorul justiției, și anume: sistemul judecătoresc, organele procuraturii, avocatura, notariatul, sistemul penitenciar, instituția avocatului parlamentar, sistemul de executare etc. Au fost adoptate legi care au edificat noi mecanisme și instituții în sectorul justiției: Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea cu privire la probațiune, Legea cu privire la mediere, Legea privind executorii judecătorești etc.

Deși au fost realizate schimbări instituționale esențiale și a fost modificat cadrul legislativ, totuși aceste schimbări nu au conferit activității actorilor din acest sector un nivel calitativ nou și nu au condus la consolidarea unui sistem de justiție echitabil, corect și orientat spre necesitățile justițiabililor și prestarea unor servicii calitative și accesibile justițiabililor. Analiza implementării documentelor strategice din domeniu relevă principalele probleme cu care se confruntă sectorul justiției, și anume: instanțele de judecată nu sînt administrate eficient; promovarea judecătorilor și a procurorilor este insuficient de transparentă și nu este bazată pe merit; nu toate componentele Consiliului Superior al Magistraturii funcționează eficient; calitatea serviciilor prestate de profesiile conexe sistemului justiției este

neadecvată; lipsesc mecanisme eficiente de responsabilizare a actorilor din sectorul justiției; faza pre-judiciară este nejustificat de complexă; lipsesc mecanisme eficiente de asigurare a unei justiții prietenoase copiilor; percepția răspîndirii corupției în întregul sector al justiției este alarmant de înaltă.

Astfel, în Declarația cu privire la starea justiției în Republica Moldova și la acțiunile necesare îmbunătățirii situației în domeniul justiției, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 53-XVIII din 30 octombrie 2009, Parlamentul a constatat cu îngrijorare că justiția în Republica Moldova este grav afectată de corupție. În Declarație s-a menționat că o asemenea involuție a justiției moldovenești a fost posibilă inclusiv din cauza: neglijării sau aplicării selective de către Consiliul Superior al Magistraturii a legislației ce reglementează răspunderea judecătorilor, indulgenței acestuia; lipsei de reacție din partea Consiliului Superior al Magistraturii și a organelor procuraturii la acțiunile, pe alocuri criminale, ale judecătorilor; lipsei de reacție și de rezistență a corpului judecătoresc la acțiunile de intimidare și de presiune politică venite din partea exponenților guvernării; lipsei de transparență a actului de justiție și a activității Consiliului Superior al Magistraturii, în special în ceea ce privește selectarea, numirea, promovarea și sancționarea judecătorilor; insuficienței pregătirii inițiale și pregătirii continue a judecătorilor; asigurării materiale inadecvate a judecătorilor; „sindicalizării” puterii judecătorești etc.

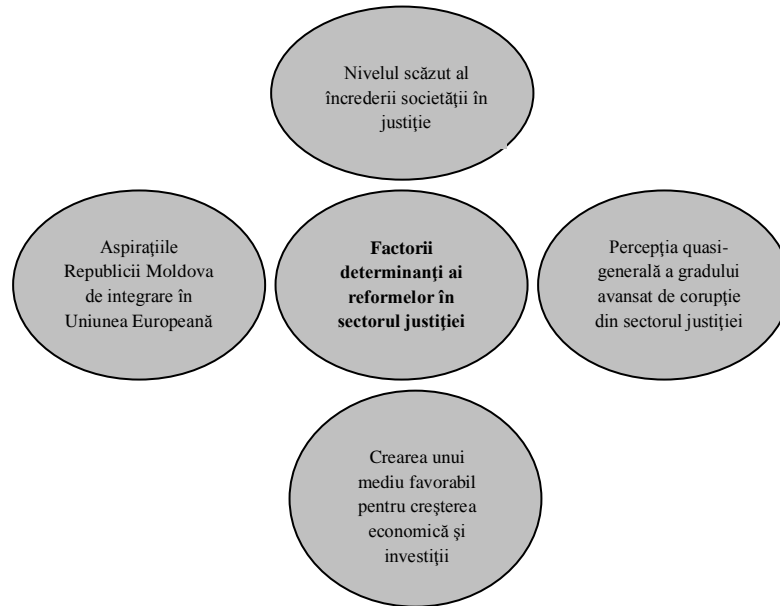
Aceste constatări ale înaltului for legiuitor demonstrează că, pînă în prezent, standardele profesionale, morale și etice nu au devenit parte importantă a activității profesioniștilor din sector, fapt ce a generat diminuarea încrederii societății în justiție. Nivelul redus de încredere a cetățenilor în sectorul justiției este un fenomen periculos, deoarece poate genera o neîncredere generală a acestora în eficiența și integritatea autorităților publice și chiar a statului în general.

În aceste condiții, reforma sectorului justiției nu poate fi abordată într-o manieră fragmentară, deoarece înfăptuirea actului de justiție presupune activitatea conjugată și eficientă a mai multor instituții: organele de urmărire penală, procuratura, avocatura, sistemul judecătoresc, Curtea Constituțională, notariatul, sistemul de executare a hotărîrilor judecătorești, sistemul penitenciar etc.

În urma analizei documentelor strategice adoptate anterior și a stării de fapt din sectorul justiției, dar și a consultărilor cu actorii-cheie din cadrul acestui sector, au fost identificați o serie de factori care determină necesitatea reformelor (factorii determinanți ai reformelor). Acești factori au ajutat la stabilirea obiectivului general și a obiectivelor specifice ale Strategiei, precum și a pilonilor pe care se sprijină reformele, a direcțiilor strategice și domeniilor specifice de intervenție abordate în Strategie, așa cum este descris în părțile 3, 4 și 5 ale acesteia.

Factorii determinanți ai reformelor sînt prezentați grafic în figura nr.1 și descriși detaliat în cele ce urmează.

Figura nr.1. Factorii determinanți ai reformelor în sectorul justiției

Nivelul scăzut al încrederii societății în justiție

Nivelul de încredere a cetățenilor în justiție este hîrtia de turnesol care reflectă starea de spirit din societate și atitudinea acesteia față de justiție. Este evident faptul că analiza percepției publice asupra justiției trebuie să cuprindă atît opiniile cetățenilor, ca beneficiari ai justiției, cît și cele ale reprezentanților sistemului judiciar.

O serie de sondaje demonstrează gradul redus de încredere a populației în justiție. Spre exemplu, sondajele de opinie bianuale realizate de către Institutul de Politici Publice conțin o întrebare constantă privitor la gradul de încredere a cetățenilor în instituțiile statului, inclusiv al încrederii în justiție. Analiza dinamică a răspunsurilor de tip „Foarte multă încredere” și „Nu am deloc încredere” la întrebarea „Cît de multă încredere aveți în justiție?”, obținute în perioada anilor 2005–2011, denotă un grad de încredere „fluctuant” al cetățenilor Republicii Moldova în justiție. Începînd din luna martie a anului 2009, poate fi observată o tendință alarmantă de creștere a gradului de neîncredere a cetățenilor în justiție, raportat la gradul încrederii totale în justiție, decalajul maxim fiind atins în luna mai a anului 2011, cînd s-a constatat că doar 1% dintre cetățenii chestionați au răspuns că au încredere totală în justiție, în timp ce 42% au afirmat că nu au deloc încredere în justiție.

Percepția quasi-generală a gradului avansat de corupție din sectorul justiției

Indicele de Percepție a Corupției (IPC), calculat anual de Transparency International (TI), indică asupra faptului că populația țării și comunitatea internațională percep Republica Moldova ca pe o țară în care corupția este foarte răspândită. În ultimii 12 ani valoarea acestui indice pentru Republica Moldova a oscilat între 2,1 și 3,3 pe o scară de la 0 la 10, în care valorile mai mici indică o răspândire mai mare a corupției.

Barometrul Global al Corupției (BGC) din anul 2010, realizat anual de asemenea de TI, denotă că 37% dintre respondenții din Republica Moldova au oferit mită în ultimele 12 luni (media pentru statele CSI fiind de 32%, iar pentru statele UE – de 5%). Potrivit aceluiași sondaj, cele mai corupte sînt considerate a fi (pe o scară de la 1 la 5): organele afacerilor interne – 4,1, justiția – 3,9, partidele politice și funcționarii publici – 3,8, Parlamentul, sistemul de învățămînt și sectorul privat – 3,7. Conform studiului de victimizare efectuat de Fundația Soros–Moldova în anul 2010, 30% din populația Republicii Moldova s-a confruntat cu situații în care a dat sau i s-a cerut să dea mită, fie ambele, în anul 2009.

Crearea unui mediu favorabil pentru creșterea economică și investiții

Rezultatele economice durabile sînt unul din obiectivele-cheie generale pe termen lung ale Republicii Moldova. Justiția poate juca un rol semnificativ în stimularea creșterii și asigurarea stabilității economice. În acest scop, justiția trebuie să demonstreze calitate, eficiență și transparență în activitatea sa, elemente-cheie ce pot contribui la sporirea fluxului de investiții și la dezvoltarea relațiilor și activităților comerciale. Mecanismele privind asigurarea soluționării rapide și eficiente a disputelor între entitățile comerciale, sprijinite de sectorul justiției, sînt deosebit de importante. La fel de importante pentru creșterea economică durabilă sînt sistemele de reglementare și protejare a drepturilor de proprietate și de asigurare a securității raporturilor juridice.

Aspirațiile Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană

Integrarea europeană reprezintă un obiectiv strategic al politicii externe și interne a Republicii Moldova, menit să asigure crearea pe plan intern a unui sistem de securitate, stabilitate și prosperitate, guvernat de valorile democratice și respectul față de drepturile omului și libertățile fundamentale. Drept urmare, eforturile Republicii Moldova au fost și sînt orientate spre implementarea cu responsabilitate a angajamentelor asumate pe plan extern în raport cu UE (Acordul de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat la 28 noiembrie 1994,

intrat în vigoare la 1 iulie 1998; Planul de Acțiuni UE–Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV), semnat la 22 februarie 2005 la Bruxelles) și în raport cu alte structuri europene și internaționale, iar pe plan intern – spre întreprinderea unor măsuri de modernizare a țării sub aspect politic, economic, social, fortificarea voinței politice necesare promovării reformelor, precum și identificarea domeniilor de intervenție (Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene, adoptată unanim de Parlament la 24 martie 2005).

UE și societatea civilă au calificat, de mai multe ori, drept insuficiente eforturile de integrare europeană întreprinse de autoritățile Republicii Moldova. Același calificativ a fost atribuit și reformelor întreprinse de Republica Moldova în sectorul justiției, acestea fiind considerate ca sporadice, lipsite de finalitate și neavând la bază o concepție sau o strategie bine conturată. În acest context, pentru realizarea aspirațiilor de integrare europeană, Republica Moldova își propune să depună eforturi conjugate în vederea realizării reformelor în domeniul justiției prin promovarea unor politici sistemice, durabile și coerente.

Partea 2. PROCESUL DE ELABORARE ȘI IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Structura Strategiei

Prezentul document strategic se axează pe problemele majore ale sectorului justiției din Republica Moldova, care au fost evidențiate în rapoartele de evaluare a stării actuale a sectorului justiției, în special în Raportul de evaluare întocmit de experții UE, prezentat public în iunie 2011. Aceste probleme au fost clasificate pe 7 domenii majore, cele în care urmează să se desfășoare reforma, care au fost denumite „piloni”, analogic pilonilor ce stau la fundamentul oricărei construcții. Fiecare pilon va fi implementat în mod individual, cu excepția pilonilor 4 și 7 care prevăd măsuri aplicabile tuturor instituțiilor abordate în cadrul celorlalți piloni.

Elementele-cheie ale prezentei Strategii sînt: obiectivul general, obiectivele specifice, pilonii, direcțiile strategice, domeniile specifice de intervenție, indicatorii nivelului de implementare și rezultatele scontate.

Implementarea domeniilor specifice de intervenție produce rezultatele scontate care se cuantifică în indicatori de implementare, contribuind prin urmare la realizarea direcțiilor strategice care, la rîndul lor, determină progresul în atingerea obiectivelor specifice și a obiectivului general.

Obiectivele specifice, domeniile specifice de intervenție, indicatorii de implementare și rezultatele scontate se regăsesc în pilonii Strategiei care, așa cum a fost menționat mai sus, au fost identificați în funcție de problemele existente în sectorul justiției. La fel, în cadrul pilonilor se regăsesc instituțiile responsabile și termenele-limită de realizare a domeniilor specifice de intervenție.

Strategia propune un termen de implementare de 6 ani. Acest termen rezultă din posibilitățile actuale de a planifica activitățile pentru următorii 6 ani, activități legate în special de modificarea cadrului legal și a celui instituțional. Termenul de 6 ani este unul optim, care va permite o planificare realistă a activităților, acesta fiind sugerat și de autorii Raportului de evaluare.

Procesul de elaborare și adoptare a Strategiei

Întregul proces de elaborare a Strategiei a fost organizat de grupul de lucru creat prin Ordinul ministrului justiției nr. 213 din 3 iunie 2011. Procesul a fost structurat astfel încît să permită consultări intense și atingerea unui consens între instituțiile-cheie din sectorul justiției din Republica Moldova asupra viitoarelor direcții ale reformei. Strategia urmează să fie aprobată de Parlament prin lege.

Procesul de elaborare a fost împărțit în patru etape separate, prezentate în figura nr. 2.

Figura nr. 2. Etapele de elaborare a Strategiei de reformă a sectorului justiției

Etapa 1	Etapa 2	Etapa 3	Etapa 4
<p>Aprobarea componentei grupului de lucru pentru elaborarea proiectului Strategiei.</p> <p>Elaborarea cadrului strategic (obiectivul general, obiectivele specifice, pilonii), a direcțiilor strategice și a domeniilor specifice de intervenție.</p> <p>Elaborarea proiectului Strategiei și prezentarea acestuia instituțiilor-cheie din sectorul justiției și societății civile (versiunea preliminară).</p> <p>Lansarea primei runde de dezbateri pe marginea proiectului Strategiei.</p>	<p>Discutarea proiectului Strategiei în cadrul grupurilor de lucru sectoriale create de Ministerul Justiției.</p> <p>Consultări pe marginea proiectului Strategiei cu instituțiile-cheie din sectorul justiției și cu reprezentanții societății civile.</p> <p>Desfășurarea dezbaterilor publice pe marginea proiectului Strategiei (a doua rundă de dezbateri).</p> <p>Revizuirea proiectului Strategiei în baza avizelor, comentariilor și recomandărilor primite.</p>	<p>Prezentarea proiectului revizuit al Strategiei (versiunea revăzută) Guvernului și Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept.</p> <p>Dezbaterea proiectului Strategiei în cadrul Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept.</p> <p>Aprobarea proiectului Strategiei de către Guvern.</p>	<p>Prezentarea proiectului Strategiei (versiunea aprobată de Guvern) spre examinare în Parlament.</p> <p>Aprobarea Strategiei de către Parlament.</p>

Procesul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei

Procesul de implementare

După aprobarea Strategiei în Parlament, va fi inițiată elaborarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei va cuprinde măsuri pentru fiecare pilon. Măsurile incluse în Planul de acțiuni vor fi interconectate și vor rezulta din domeniile specifice de intervenție prevăzute de Strategie, însă la un nivel mult mai detaliat decât acestea. În mare parte, măsurile vor reprezenta o detaliere a domeniilor specifice de intervenție din cadrul fiecărei direcții strategice.

Planul de acțiuni va fi revizuit anual în baza raportului de evaluare pentru fiecare pilon, întocmit de grupul responsabil de monitorizare a implementării pilonului respectiv.

Strategia urmează a fi abordată ca un document viu, a cărui implementare va fi urmărită în mod coerent prin mecanismul de monitorizare prevăzut mai jos. Strategia poate fi modificată în caz de necesitate, dar intenția este de a avea un document strategic stabil, a cărui implementare poate fi ajustată în funcție de necesități. Din aceste considerente, Strategia nu conține măsuri exacte de implementare, ci numai domenii specifice de intervenție, care vor fi detaliate în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Resursele necesare implementării Strategiei vor fi prevăzute în Planul de acțiuni.

Instituțiile responsabile

În ceea ce privește implementarea Strategiei, responsabilitatea va aparține tuturor instituțiilor responsabile identificate în Strategie. În același timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei, va fi creat un mecanism de monitorizare a implementării acesteia, format din 7 grupuri de lucru, pentru fiecare domeniu separat, precum și un grup de coordonare a implementării Strategiei. Acestea vor fi coordonate de Ministerul Justiției, în cadrul căruia va fi desemnată o structură specializată în acordarea asistenței tehnice grupurilor de lucru.

La fel, Consiliul național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept va evalua periodic procesul de implementare a Strategiei și gradul de realizare a obiectivelor în baza informației colectate și sistematizate de către Ministerul Justiției.

Mecanismul de monitorizare a implementării Strategiei

Grupul de lucru pentru implementarea Strategiei

Pentru fiecare pilon al Strategiei va fi creat un grup de lucru permanent, care va fi responsabil de elaborarea planurilor de lucru anuale comune și de îndeplinirea tuturor activităților identificate în cadrul domeniului respectiv. Grupurile de lucru vor fi create și vor funcționa în cadrul Ministerului Justiției. Ministrul justiției va numi președintele fiecărui grup la recomandarea membrilor acestuia. În ele vor fi incluși reprezentanții instituțiilor-cheie din sectorul justiției vizate de pilonul respectiv, care vor fi desemnați de instituțiile respective, precum și reprezentanți ai societății civile. Aceștia din urmă vor fi selectați de Ministerul Justiției în baza unei invitații publice și în funcție de experiența, motivarea și implicarea lor anterioară în procesul de reformă a sectorului justiției. De asemenea, Ministerul Justiției va invita instituțiile străine care activează în domeniul justiției și sînt prezente în Republica Moldova să delege experți pentru a participa la activitățile grupurilor de lucru.

Grupul de coordonare a implementării Strategiei

Coordonarea activității între toate grupurile de lucru va fi asigurată de un grup de coordonare a implementării Strategiei, creat prin ordinul ministrului Justiției. În acest grup vor intra ministrul Justiției, un viceministru, un specialist desemnat din cadrul Ministerului Justiției responsabil doar pentru coordonarea procesului de implementare a Strategiei și președinții grupurilor de lucru.

Grupurile de lucru create pentru fiecare pilon vor elabora planul de acțiuni, vor monitoriza nivelul de implementare a pilonului respectiv și vor elabora rapoarte anuale de implementare a Strategiei. Acestea se vor întruni în ședințe conform planului elaborat, dar nu mai rar decât o dată pe lună. Grupul de coordonare va elabora Planul general de implementare a Strategiei, va monitoriza procesul de implementare și va elabora raportul anual de implementare a Strategiei în baza rapoartelor prezentate de grupurile de lucru pentru fiecare pilon. Grupul de coordonare va fi responsabil, de asemenea, de asigurarea diseminării informației în toate grupurile de lucru, organizând reuniuni comune ale acestora în funcție de necesități, dar nu mai rar decât o dată la fiecare trei luni. În sfârșit, Grupul de coordonare va fi responsabil pentru prezentarea informației privind gradul de implementare a Strategiei la Consiliul național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept.

Transparența reformei sectorului justiției și relaționarea cu publicul

Ministerul Justiției va crea o pagină web dedicată reformei sectorului justiției, în care va fi plasată informația curentă privind procesul și progresele înregistrate în reforma sectorului justiției. Societatea civilă și instituțiile-cheie din sectorul justiției vor avea posibilitatea să facă sugestii și să comenteze pe marginea progreselor acestei reforme. Grupurile de lucru create pentru asigurarea implementării Strategiei vor fi responsabile pentru plasarea informațiilor și colectarea comentariilor/sugestiilor de pe pagina web.

În final, Ministerul Justiției va organiza conferințe anuale cu participarea societății civile și a instituțiilor-cheie din sectorul justiției, la care vor fi prezentate și dezbătute rapoartele anuale de implementare a Strategiei, precum și alte informații relevante.

Toate aceste măsuri vor contribui la asigurarea transparenței reformelor derulate și vor oferi tuturor doritorilor posibilitatea reală de implicare și participare la procesul de reformă.

Partea 3. OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE STRATEGIEI

Prezenta Strategie este elaborată în scopul creării unui cadru comun pentru toate eforturile de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova în vederea dezvoltării sectorului în ansamblu prin acțiuni realiste și concrete.

Obiectivul general al Strategiei de reformă este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele specifice ale Strategiei sînt următoarele:

- consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc;
- eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului de criminalitate;
- ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărîrilor judecătorești în termene rezonabile, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului justiției;
- promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției;
- implementarea unor măsuri prin intermediul cărora sectorul justiției ar contribui la crearea unui climat favorabil dezvoltării durabile a economiei;
- asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice;
- coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, precum și asigurarea dialogului intersectorial.

Strategia este concepută pentru a atinge următoarele **rezultate generale**:

- un sector al justiției echitabil, calitativ, responsabil, cu zero toleranță față de corupție, care ar asigura dezvoltarea durabilă a țării și ar răspunde nevoilor justițiabililor;
- un cadru instituțional de coordonare a acțiunilor de reformă și a asistenței partenerilor de dezvoltare în sectorul justiției.

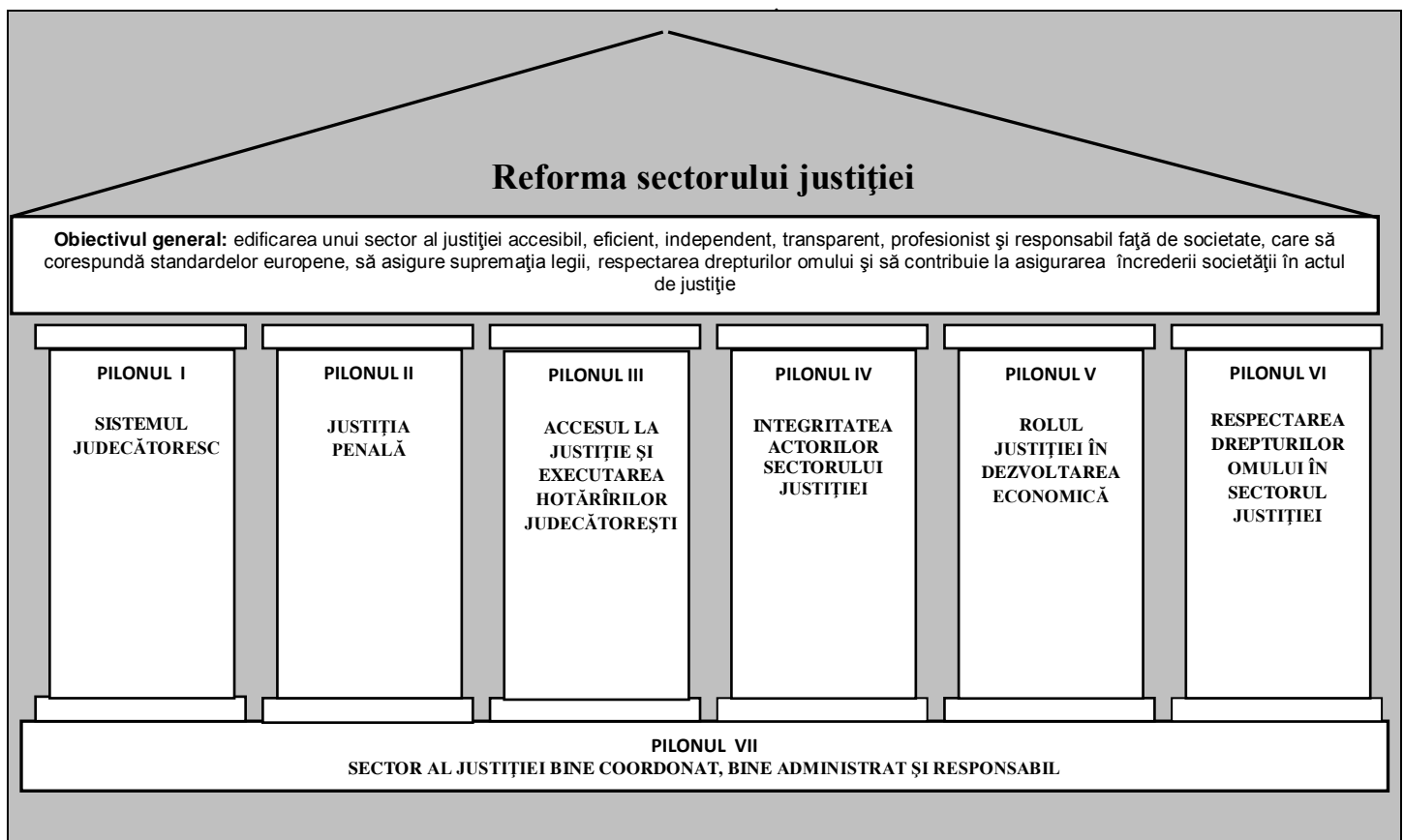
Rezultatele scontate pentru fiecare direcție strategică sînt descrise în partea a 5-a a Strategiei.

Partea 4. PILONII ȘI DIRECȚIILE STRATEGICE ALE REFORMEI SECTORULUI JUSTIȚIEI

Se preconizează fundamentarea reformei sectorului justiției pe șapte piloni de bază (figura nr. 3):

- I. Sistemul judecătoresc
- II. Justiția penală
- III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești
- IV. Integritatea actorilor sectorului justiției
- V. Rolul justiției în dezvoltarea economică
- VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției
- VII. Sector al justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil.

Figura nr.3. Pilonii reformei sectorului justiției

Pentru realizarea obiectivului general al prezentei Strategii și a obiectivelor specifice au fost identificate o serie de direcții strategice pentru următorii șase ani. Direcțiile strategice, prezentate în figura nr.4, sînt grupate conform pilonilor reformei de care aparțin. Pentru fiecare direcție strategică au fost determinate domeniile specifice de intervenție, care sînt enumerate în partea a 5-a a Strategiei.

Figura nr.4. Direcțiile strategice ale reformei

Edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție

Pilonul I. SISTEMUL JUDECĂTORESC

Direcții strategice:

- 1.1. Asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc
- 1.2. Sporirea transparenței și a eficienței sistemului judecătoresc
- 1.3. Ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției

Pilonul III . ACCESUL LA JUSTIȚIE ȘI EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR JUDECĂTOREȘTI

Direcții strategice:

- 3.1. Fortificarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat
- 3.2. Consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea profesională a reprezentanților profesiilor conexe sistemului de justiție (avocat, notar, mediator, executor judecătoresc, expert judiciar, administrator al procedurii de insolvență, traducător/interpret)
- 3.3. Executarea efectivă a hotărârilor judecătorești

Pilonul V. ROLUL JUSTIȚIEI ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ

Direcții strategice:

- 5.1. Consolidarea sistemului de soluționare alternativă a disputelor
- 5.2. Îmbunătățirea procedurii de insolvență
- 5.3. Modernizarea sistemului de evidență și acces la informația privind agenții economici

Pilonul II . JUSTIȚIA PENALĂ

Direcții strategice:

- 2.1. Revizuirea conceptului și a procedurii fazei prejudiciare
- 2.2. Consolidarea profesionalismului și a independenței procuraturii
- 2.3. Consolidarea capacităților profesionale individuale și instituționale de investigare a infracțiunilor
- 2.4. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional
- 2.5. Umanizarea politicii penale și consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor

Pilonul IV. INTEGRITATEA ACTORILOR SECTORULUI JUSTIȚIEI

Direcții strategice:

- 4.1. Lupta eficientă cu corupția din sectorul justiției
- 4.2. Consolidarea mecanismelor de implementare a standardelor etice și de conduită anticorupție la nivelul tuturor instituțiilor din sectorul justiției
- 4.3. Dezvoltarea unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției prin intermediul organelor de autoadministrare din cadrul sectorului justiției

Pilonul VI RESPECTAREA DREPTURILOR OMULUI ÎN SECTORUL JUSTIȚIEI

Direcții strategice:

- 6.1. Consolidarea rolului Curții Constituționale
- 6.2. Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și ale instituției avocatului parlamentar
- 6.3. Consolidarea sistemului de justiție pentru copii
- 6.4. Respectarea drepturilor persoanelor private de libertate; eradicarea torturii și a relelor tratamente
- 6.5. Consolidarea sistemului de probațiune și a sistemului penitenciar

Pilonul VII. SECTOR AL JUSTIȚIEI BINE COORDONAT, BINE ADMINISTRAT ȘI RESPONSABIL

Direcții strategice:

- 7.1. Coordonarea activităților actorilor din sectorul justiției; planificarea strategică și dezvoltarea politicilor
- 7.2. Armonizarea cadrelor instituționale și legale ale sectorului justiției cu standardele europene
- 7.3. Coordonarea asistenței donatorilor externi și schimbul de informații cu sectorul neguvernamental

După cum sugerează figura nr.4, direcțiile strategice sînt interconectate. Implementarea unui set de direcții influențează implementarea fiecăruia dintre celelalte seturi de direcții.

Direcțiile strategice au fost divizate pe domenii specifice de intervenție, al căror mod de implementare este descris în partea a 2-a a prezentei Strategii.

Partea 5. DOMENII SPECIFICE DE INTERVENȚIE

PILONUL I. Sistemul judecătoresc

Obiectiv specific: Consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc

Abordarea problemelor sistemului judecătoresc al Republicii Moldova în cuprinsul prezentei Strategii a fost orientată pe trei direcții strategice: 1.1. Asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc; 1.2. Sporirea transparenței și eficienței sistemului judecătoresc; 1.3. Ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției. Pentru fiecare direcție strategică a fost elaborată o listă de domenii specifice de intervenție, așa cum este specificat în tabelele de mai jos.

1.1. Asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc

În pofida eforturilor întreprinse de Republica Moldova în vederea consolidării accesibilității și independenței sistemului judecătoresc, anumite probleme au rămas nesoluționate, iar unele necesită o abordare conceptual nouă.

Din perspectiva accesibilității sistemului judecătoresc se atestă carențe privind capacitatea redusă a instanțelor judecătorești de comunicare cu publicul; neparticiparea societății la controlul calității performanțelor sistemului judecătoresc, atât la nivel individual, cât și la nivel de instanță judecătorească; deficiențe în asigurarea cu numărul necesar de judecători a unor instanțe judecătorești și costuri prea mari pentru întreținerea acestor instanțe; cheltuieli de judecată necorelate și nerezonabile etc.

Potrivit Raportului de evaluare, la capitolul independența sistemului judecătoresc mai există deficiențe semnificative în ceea ce privește asigurarea adecvată a finanțării și autogestionării. Astfel, chiar dacă bugetul alocat sistemului judecătoresc crește din an în an, Republica Moldova, cu o rată de 0,18% din PIB, nu reușește să atingă media de 0,24% recomandată de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției privind alocarea unei părți din venitul național instanțelor de judecată. De asemenea, a fost atestată capacitatea insuficientă a sistemului judecătoresc, la nivel individual și instituțional, de a asigura planificarea și evaluarea

reală a necesităților bugetare. În același timp, Raportul de evaluare a identificat și o serie de deficiențe în procedurile de desemnare, numire în funcție, autoreglementare și responsabilizare disciplinară în cadrul sistemului judecătoresc, fiind *inter alia* stabilit caracterul ineficient al sistemului de numire, calificare și promovare a judecătorilor, mentalitatea de „club închis” al sistemului judecătoresc privind accesul la profesie și promovarea ierarhică, precum și lipsa controlului regulatoriu al profesiei din partea Consiliului Superior al Magistraturii.

În scopul asigurării accesibilității și independenței sistemului judecătoresc sînt necesare intervenții sistemice și durabile orientate spre: consolidarea cadrului instituțional al instanțelor judecătorești; crearea condițiilor necesare pentru asigurarea unui înalt grad de deschidere a instanțelor judecătorești față de justițiabili și față de societate în ansamblu; reglementarea unor criterii stricte și clare pentru numirile în funcția de judecător și în funcțiile administrative din cadrul instanțelor judecătorești; consolidarea capacităților instituțiilor de autoadministrare a sistemului judecătoresc; ameliorarea capacităților de planificare strategică și evaluare reală a necesităților din cadrul instanțelor judecătorești; majorarea finanțării instanțelor judecătorești.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.1.1. Optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești în scopul consolidării capacităților instituționale ale instanțelor, a numărului de judecători și asigurarea utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Harta dislocării instanțelor judecătorești și numărul de judecători optimizate. 4. Instanțele judecătorești reorganizate.
1.1.2. Asigurarea accesului la justiție sub aspectul costurilor						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Finanțelor	1. Analiză efectuată și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Cuantumul și modul de calculare a cheltuielilor de judecată revizuit.
1.1.3. Reformarea și consolidarea structurilor și sistemelor de interacțiune cu publicul						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești	1. Pagini web ale instanțelor judecătorești funcționale. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.

						3. Campanii de informare privind funcționarea sistemului judecătoresc.
1.1.4. Crearea unui mecanism adecvat, consecvent și durabil de finanțare a sistemului judecătoresc prin majorarea finanțării acestuia și unificarea procesului de planificare bugetară a sistemului judecătoresc					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Ministerul Finanțelor	1. Procent de finanțare a sistemului judecătoresc stabilit. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Procesul de planificare bugetară a instanțelor judecătorești unificat.
1.1.5. Sporirea eficienței managementului și îmbunătățirea sistemului practic și regulator de administrare al instanțelor judecătorești și a analizei strategice în materie de planificare bugetară					Ministerul Justiției, instanțele judecătorești, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției, Ministerul Finanțelor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Crearea funcțiilor de administratori judecătorești. 3. Funcțiile președinților instanțelor judecătorești reexamineate. 4. Curricula și planurile de învățământ pentru formarea inițială și continuă, elaborate și aplicate. 5. Cursurile de instruire inițială și continuă a administratorilor instanțelor judecătorești desfășurate. 6. Instruirea personalului instanțelor judecătorești responsabil de elaborarea și executarea bugetului, efectuată.
1.1.6. Stabilirea unor criterii clare, obiective, transparente și bazate pe merit pentru procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Excluderea termenului inițial de 5 ani pentru numirea judecătorilor în funcție, prin modificarea Constituției. 3. Criteriile de selectare a judecătorilor Curții Supreme de Justiție revizuite prin modificarea Constituției. 4. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 5. Noi criterii de selectare, numire și promovare a judecătorilor elaborate și adoptate. 6. Noi structuri pentru selectarea, numirea și promovarea judecătorilor create.

1.1.7. Unificarea și asigurarea transparenței procedurii de numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești; stabilirea unor criterii clare și transparente de selectare a candidaților pentru aceste funcții					Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiecte de modificare a Constituției și a cadrului normativ, elaborate și adoptate. 3. Noi criterii de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești elaborate și adoptate. 4. Numărul revizuit de vicepreședinți ai instanțelor judecătorești.
1.1.8. Revizuirea procedurilor degrevării, detașării și transferului judecătorilor în vederea asigurării independenței lor și pentru respectarea principiului separării puterilor					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Procedurile degrevării, detașării și transferului judecătorilor revizuite.
1.1.9. Consolidarea capacităților de autoadministrare a sistemului judecătoresc prin revizuirea rolului, componenței și competențelor Consiliului Superior al Magistraturii și ale instituțiilor din subordinea acestuia					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Lege de modificare a Constituției, elaborată și adoptată. 3. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 4. Statutul și capacitățile instituțiilor consolidate.
1.1.10. Optimizarea și consolidarea cadrului legislativ privind sistemul judecătoresc (elaborarea unei legi unice de reglementare a sistemului judecătoresc)					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Cadru legislativ unificat. 3. Proiect de lege elaborat și adoptat.
1.1.11. Consolidarea sistemului de securitate în sediile instanțelor judecătorești					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Tehnologii de securitate instalate. 3. Grad sporit de securitate în instanțele judecătorești.
1.1.12. Consolidarea capacităților instituționale ale instanțelor judecătorești, inclusiv examinarea					Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Construcției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de fezabilitate elaborat și recomandări formulate. 2. Devizul de cheltuieli elaborat.

oportunității edificării unui sediu comun pentru toate instanțele judecătorești din municipiul Chișinău, precum și a construcției/renovării sediilor instanțelor judecătorești din întreaga țară						și Dezvoltării Regionale	3. Proiectul Palatului Justiției și proiectele de construcție/renovare a sediilor instanțelor judecătorești, elaborate. 4. Sediile instanțelor judecătorești din țară construite/renovate.
--	--	--	--	--	--	--------------------------	---

Rezultate scontate:

- sistemul judecătoresc și numărul de judecători optimizate;
- mecanismul de calcul și aplicare a cheltuielilor judiciare transparent, echilibrat și accesibil;
- procesul de finanțare a sistemului judecătoresc unificat, coordonat și conectat la necesitățile reale ale acestui sistem;
- procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor, bazată pe criterii obiective și transparente, garantând independența sistemului judecătoresc, implementată;
- managementul și analiza strategică în materie de planificare bugetară a instanțelor judecătorești, consolidate;
- securitatea în sediile instanțelor judecătorești asigurată și sporită;
- capacitatea de autoadministrare și independența sistemului judecătoresc consolidate.

1.2. Sporirea transparenței și a eficienței sistemului judecătoresc

Modul de funcționare și organizare a sistemului judecătoresc în Republica Moldova denotă probleme esențiale la capitolul eficiență și transparență. Legislația procesuală nu contribuie la examinarea eficientă și cu celeritate a cauzelor; tehnologiile informaționale nu sînt larg aplicate, deși acestea ar contribui nu doar la asigurarea celerității examinării cauzelor, dar la fel pot să confere un caracter mai transparent procesului de înfăptuire a justiției; mecanismul existent de asigurare a practicii judiciare uniforme nu este funcțional; sistemul căilor de atac are un caracter mai mult haotic decît sistemic și nu contribuie la valorificarea principiului securității raporturilor juridice; specializarea judecătorilor la nivelul fiecărei instanțe nu este asigurată, fapt care afectează calitatea hotărîrilor judecătorești; procesele judiciare și activitatea instituțiilor de autoadministrare nu sînt suficient de transparente, ceea ce alimentează neîncrederea societății în sistemul judecătoresc per ansamblu.

Raportul de evaluare atestă lipsuri semnificative la capitolul eficiența sistemului judecătoresc din Republica Moldova, menționînd în mod expres, *inter alia*: lipsa transparenței în funcționarea instanțelor judecătorești; ineficiența reglementărilor

procedurale, inclusiv a repartizării competențelor între instanțele judecătorești pe orizontală și pe verticală, a sistemului căilor de atac; utilizarea limitată a instrumentelor e-justiție; lipsa repartizării aleatorii a cauzelor; lipsa unei politici de calitate pentru instanțele de judecată, precum și lipsa unor cadre dedicate sau a unei metodologii de elaborare și aplicare a acestei politici etc.

În vederea edificării unui sistem judecătoresc transparent și eficient, au fost prevăzute o serie de intervenții specifice pentru sporirea transparenței instituțiilor și a mecanismelor din cadrul autoadministrării judecătorești: optimizarea procedurilor judecătorești și asigurarea transparenței acestora; aplicarea mai largă și mai eficientă a tehnologiilor informaționale, atât în cadrul procesului de înlăptuire a justiției cât și pentru administrarea sistemului judecătoresc; reexaminarea principiilor căilor de atac și crearea mecanismelor pentru asigurarea unei practici judiciare uniforme; promovarea specializării judecătorilor; asigurarea celerității procesului de examinare a cauzelor în instanțele judecătorești.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.2.1. Sporirea transparenței mecanismelor și instituțiilor de autoadministrare judecătorească						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii adoptate. 3. Informațiile privind activitatea instituțiilor autorităților judecătorești publicate și actualizate.
1.2.2. Implementarea unui sistem de e-justiție pentru utilizarea eficientă și funcțională a sistemului informațional judecătoresc, în vederea excluderii factorului uman din procesul administrativ de gestionare a dosarelor						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției, instanțele judecătorești, Procuratura Generală, Centrul de Telecomunicații	1. Evaluarea funcționării Programului integrat de gestionare a dosarelor și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Sistemul informațional judecătoresc perfecționat. 4. Sistemul de distribuire aleatorie a dosarelor perfecționat și implementat. 5. Sistemul de constituire a completelor de judecată și de desemnare a președinților acestora creat și implementat. 6. Sistemul de înregistrare audio/video a ședințelor de judecată efectiv implementat.

					Speciale, Centrul de Guvernare Electronică	7. Asigurarea fiecărei instanțe cu suport tehnic din partea Programului integrat de gestionare a dosarelor și cu echipamentul necesar înregistrării audio a ședințelor. 8. Curricula pentru instruirea personalului și a judecătorilor elaborată. 9. Judecătorii și personalul instanțelor instruiți. 10. Automatizarea completă a procesului de gestionare a dosarelor. 11. Mecanismul eficient de verificare a respectării procesului electronic de gestionare a dosarelor și de sancționare a abaterilor, instituit.
1.2.3. Revizuirea regulilor procedurale în vederea optimizării, sporirii transparenței și a eficienței procesului de desfășurare a justiției					Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Raport de monitorizare a funcționării sistemului judecătoresc din perspectiva transparenței și a eficienței, elaborat și diseminat. 4. Standarde privind durata examinării cauzelor, elaborate. 5. Cursuri de instruire a judecătorilor privind gestionarea dosarelor și regulile de amânare a examinării cauzelor, desfășurate. 6. Mecanismul electronic de verificare a duratei examinării cauzelor, elaborat și implementat.
1.2.4. Crearea unui mecanism care ar garanta uniformizarea practicii judiciare și respectarea principiului securității raporturilor juridice					Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Mecanism care garantează uniformizarea practicii judiciare și respectarea principiului securității raporturilor juridice, creat și efectiv implementat. 4. Rapoartele de evaluare ale instituțiilor internaționale.
1.2.5. Sporirea eficienței dreptului procesual prin revizuirea sistemului căilor de atac și repartizarea competențelor între instanțele					Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Sistemul căilor de atac și competențele revizuite și

<p> judecătorești pe axa orizontală, precum și simplificarea și uniformizarea sistemului căilor de atac</p>						<p>implementate. 4. Uniformizarea căilor ordinare de atac. 5. Uniformizarea termenelor de atac și îmbunătățirea procesului de informare privind hotărârea judecătorească. 6. Limitarea temeiurilor pentru căile extraordinare de atac. 7. Raport analitic cu privire la implementarea modificărilor legislative legate de exercitarea căilor de atac.</p>
<p>1.2.6. Revizuirea funcționării instituției judecătorului de instrucție în vederea includerii acestuia în corpul judecătoresc comun în calitate de judecător specializat în materia respectivă</p>					<p>Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Institutul Național al Justiției</p>	<p>1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Cursuri de instruire continuă desfășurate. 4. Stabilirea procedurii de numire a judecătorilor de instrucție. 5. Analiza implementării modificărilor și a modalității de exercitare a funcției de judecător de instrucție.</p>

Rezultate scontate:

- un sistem judecătoresc care examinează cauzele transparent, prompt și calitativ;
- un sistem clar, uniform și logic de contestare a hotărârilor judecătorești;
- mecanismul pentru asigurarea unei practici judiciare uniforme creat;
- programul integrat de gestionare a dosarelor revizuit și funcțional;
- mecanismul căilor de atac revizuit și optimizat;
- statutul judecătorului de instrucție modificat.

1.3. Ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției

Un sistem judecătoresc care nu este orientat sistemic spre promovarea profesionalismului persoanelor care participă în procesul de înfăptuire a justiției și care nu consolidează constant principiul responsabilității judecătorilor față de societate are toate șansele să fie grav afectat de subiectivism, să activeze în condiții de obscuritate și să promoveze protecția unor interese corporative.

Raportul de evaluare subliniază problema lipsei responsabilității și transparenței instanțelor judecătorești ca fiind un impediment aparte în funcționarea sectorului justiției din Republica Moldova și care poate fi determinată de următorii factori: experiența insuficientă a sistemului judecătoresc în perceperea sa ca ramură a puterii cu adevărat independentă; aplicarea aproape abuzivă a inviolabilității judecătorilor față de orice fel de răspundere; mentalitatea „clubului închis” în ceea ce privește accesul la profesie și promovarea ierarhică, care împiedică aflulul „cadrelor tinere”, precum și accesul profesioniștilor mai experimentați din alte subsectoare ale sistemului juridic; lipsa unei determinări clare a semnificației încălcării etice sau disciplinare, a consecințelor acestora, proceduri inaccesibile și obscure de examinare a pretinselor încălcări disciplinare; lipsa unor sondaje ale utilizatorilor serviciilor furnizate de instanțe, care ar permite evaluarea performanței sistemului judecătoresc; lipsa repartizării aleatorii a dosarelor, lipsa stenografierii tuturor audierilor sau neutilizarea instrumentelor informaționale e-justiție în gestionarea dosarelor; lipsa unei presiuni efective asupra instanțelor judecătorești din partea comunității juridice și a societății în general; lipsa obligației judecătorilor de a raporta o influență abuzivă, lipsa responsabilității pentru neîndeplinirea obligațiunii de raportare.

În scopul consolidării profesionalismului sistemului judecătoresc în calitate de valoare fundamentală, care să asigure valorificarea principiilor independenței atât a judecătorilor cât și a întregului sistem, a eficienței acestuia, precum și a responsabilității judecătorilor față de societate, sînt necesare intervenții sistemice și interconectate la nivelul sistemului judecătoresc în general și al activității fiecărui judecător în parte. Aceste intervenții vor fi orientate spre: unificarea condițiilor de accedere în profesie; ameliorarea procesului de formare și instruire a judecătorilor; revizuirea sistemului și metodelor instruirii continue a judecătorilor și a personalului auxiliar din cadrul sistemului judecătoresc; crearea unui mecanism de evaluare periodică a performanțelor judecătorilor, bazat pe criterii obiective și care să contribuie la autoepurarea eficientă a sistemului; consolidarea rolului și funcțiilor inspectorilor judecătorești, în scopul fortificării procedurilor de autocontrol și eficienței supravegherii administrative a sistemului judecătoresc pe interior; revizuirea sistemului abaterilor disciplinare și a procedurilor de examinare a acestora; reformarea instituției imunității judecătorilor și excluderea privilegiilor improprii funcțiilor și statutului judecătorilor; creșterea nivelului de profesionalism al întregului sistem prin introducerea funcției de asistenți judiciari, precum și crearea unui sistem permanent de evaluare a performanțelor sistemului judecătoresc prin introducerea sistemului de feed-back, bazat pe colectarea și sistematizarea opiniei participanților la procesele judiciare.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.3.1. Reformarea și eficientizarea activității Institutului Național al Justiției						Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, uniunile profesiilor liberale din sectorul justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Sistemul de pregătire inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor, modificat și efectiv aplicat. 3. Programe de instruire a formatorilor din cadrul Institutului Național al Justiției elaborate și implementate. 4. Exigențele față de formatorii Institutului Național al Justiției elaborate și aplicate. 5. Raport de monitorizare a implementării reformei Institutului Național al Justiției. 6. Revizuirea bugetului Institutului Național al Justiției în conformitate cu necesitățile sale reale.
1.3.2. Revizuirea programelor Institutului Național al Justiției pentru a le face conforme cu necesitățile reale de instruire a judecătorilor, procurorilor și a altor actori din sectorul justiției și pentru a evita dublarea programei universitare						Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sondaje anuale privind necesitățile de instruire a actorilor din sectorul justiției, desfășurate. 2. Studiu elaborat și recomandări formulate. 3. Programe de instruire elaborate și implementate. 4. Metode moderne de instruire elaborate.
1.3.3. Asigurarea specializării judecătorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității creării sistemului de instanțe administrative						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studii elaborate și recomandări formulate. 2. Criterii și sistem de specializare a judecătorilor elaborate și implementate. 3. Cursuri de specializare a judecătorilor desfășurate.
1.3.4. Unificarea sistemului de accedere în profesia de judecător						Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Regulament al Consiliului Superior al Magistraturii elaborat și aprobat.

					Ministerul Justiției	
1.3.5. Crearea unui sistem de evaluare periodică a performanței actorilor din sectorul justiției, bazat pe merit, pe criterii clare, obiective și transparente					Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Consiliul Superior al Procurorilor, Institutul Național al Justiției, uniunile profesiilor liberale din sectorul justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Criterii de evaluare periodică a performanței elaborate. 3. Proiecte de modificare a cadrului normativ elaborate și adoptate. 4. Judecătorii tuturor instanțelor judecătorești supuși evaluării conform noilor criterii de evaluare a performanței. 5. Raport de analiză a implementării criteriilor de evaluare.
1.3.6. Crearea mecanismelor de măsurare a performanței sistemului judecătoresc prin sondajele de opinie în rândul justițiabililor (feed-back)					Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Metodologie elaborată. 2. Sondaje pentru evaluarea performanței, desfășurate. 3. Rezultatele sondajelor sintetizate și date publicității.
1.3.7. Consolidarea rolului inspecției judiciare și clarificarea atribuțiilor acesteia					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii modificat. 4. Atribuțiile inspecției judiciare, revizuite.
1.3.8. Revizuirea spectrului de abateri disciplinare și a procedurii disciplinare în vederea ajustării la realitățile din sistem și la standardele europene					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Spectrul de abateri disciplinare revizuit și ajustat. 4. Mecanismul nou de examinare a cauzelor ce țin de răspunderea disciplinară implementat.
1.3.9. Reformarea instituției imunității judecătorilor pentru a se asigura exclusiv imunitatea funcțională					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Instituția imunității judecătorilor reformată.

1.3.10. Consolidarea sistemului judecătoresc prin introducerea funcției de asistent judiciar și modificarea statutului și atribuțiilor grefierului						Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Funcția de asistent judiciar introdusă în organigrama instanțelor judecătorești și ocupată. 4. Atribuțiile grefierului revizuite. 5. Curricula pentru instruirea inițială și continuă elaborată. 6. Cursurile de instruire inițială și continuă a asistenților judiciari desfășurate.
--	--	--	--	--	--	---	---

Rezultate scontate:

- Institutul Național al Justiției funcțional și capabil să asigure pregătirea profesională inițială și continuă a judecătorilor;
- specializarea judecătorilor asigurată;
- un sistem efectiv de admitere la funcția de judecător;
- un sistem eficace de tragere la răspundere disciplinară a judecătorilor;
- rolul inspecției judiciare consolidat;
- o politică de evaluare a performanței judecătorilor și a instanțelor judecătorești fundamentată pe indicatori de performanță clar definiți, transparentți și măsurabili și care să includă un sistem de evaluare a performanței instanțelor judecătorești de către „utilizatorii finali”.

PILONUL II. Justiția Penală

***Obiectiv specific:* Eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului de criminalitate**

Abordarea problemelor justiției penale din Republica Moldova în cuprinsul prezentei Strategii a fost orientată pe cinci direcții strategice: 2.1. Revizuirea conceptului și a procedurii fazei prejudiciare; 2.2. Consolidarea profesionalismului și a independenței procuraturii; 2.3. Consolidarea capacităților profesionale individuale și instituționale de investigare a infracțiunilor; 2.4. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional; 2.5. Umanizarea politicii penale și consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor. Pentru fiecare direcție strategică a fost elaborată o listă de domenii specifice de intervenție, așa cum este specificat în tabelele de mai jos.

2.1. Revizuirea conceptului și a procedurii fazei prejudiciare

O problemă în ceea ce privește faza prejudiciară o constituie lipsa unui concept și a unei proceduri clare, dat fiind faptul că nu sînt delimitate clar competențele organelor de urmărire penală, iar legislația procesual penală este în anumite privințe contradictorie. Se atestă lipsa unei distincții *de facto* între subordonarea ierarhică a organelor de urmărire penală față de superiorii lor administrativi din punctul de vedere al dezvoltării profesionale și al chestiunilor disciplinare, pe de o parte, și subordonarea funcțională a organelor de urmărire penală față de aceleași persoane în contextul unor cazuri concrete de urmărire penală, pe de altă parte. La fel, există cazuri de dublare a competențelor mai multor organe de urmărire penală, ceea ce conduce la un anumit haos în sistem.

Din aceste motive este necesar a întreprinde acțiuni de intervenție orientate spre: îmbunătățirea legislației procesual penale în vederea excluderii dublării de competențe; consolidarea statutului și a competențelor organelor de urmărire penală, în mod special urmînd a fi consolidat statutul Ministerului Afacerilor Interne și revizuit statutul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.1.1. Optimizarea cadrului instituțional, organizațional și funcțional al Ministerului Afacerilor Interne						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne	1. Concepția de reformă a Ministerului Afacerilor Interne implementată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
2.1.2. Revizuirea statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Conceptul de revizuire a statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, elaborat. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
2.1.3. Clarificarea rolului și a competențelor organelor de urmărire penală și ale organelor care exercită activitatea operativă de investigații						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Conceptul cu privire la faza prejudiciară elaborat. 2. Legea privind modificarea Codului de procedură penală și a altor acte normative elaborată și adoptată. 3. Proiectele de modificare a cadrului instituțional și planul de implementare elaborate și adoptate.
2.1.4. Optimizarea procedurilor de investigare operativă și de urmărire penală						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul de Informații și Securitate	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Corelația dintre activitatea organelor operative de investigație și activitatea organelor de urmărire penală, clarificată. 4. Traininguri pentru colaboratorii autorităților relevante, organizate și desfășurate.
2.1.5. Perfecționarea legislației procesual penale în vederea înlăturării contradicțiilor existente						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor	1. Studiu de evaluare a performanței sistemului de justiție penală prin prisma jurisprudenței CEDO elaborat și recomandări formulate.

între aceasta și standardele din domeniul protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale						Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	2. Propunerile de modificare a cadrului legal și instituțional elaborate și adoptate.
--	--	--	--	--	--	---	---

Rezultate scontate:

- o procedură penală eficientă și conformă standardelor internaționale;
- legislația procesuală penală ajustată la standardele europene.

2.2. Consolidarea profesionalismului și a independenței procuraturii

În momentul de față se atestă o lipsă a independenței funcționale a procurorilor față de superiorii ierarhici la examinarea cauzelor, fapt condiționat de așa-numitul principiu statutar de „subordonare necondiționată” și de un stil vertical de administrare a sistemului. Procurorii subordonați se bucură de un drept mai curînd iluzoriu de a solicita instrucțiuni scrise în scopul contestării eventuale a acestora. În același timp, potrivit unei analize comparative cu alte țări europene, Republica Moldova are un număr relativ mare de procurori pe cap de locuitor, motiv pentru care ar trebui efectuat un studiu în scopul clarificării necesităților de personal ale organelor procuraturii în vederea optimizării numărului de procurori. O altă deficiență este capacitatea insuficientă a procurorilor de a-și exercita atribuțiile de serviciu din motivul lipsei de independență, de abilități, de competențe și de instruire corespunzătoare. Un rol important în sistemul procuraturii îl are Consiliul Superior al Procurorilor, organ a cărui funcție de bază este asigurarea administrării eficiente a instituției procuraturii. Reglementările actuale sînt pe alocuri evazive, iar pe alocuri chiar insuficiente în ceea ce privește reglementarea statutului Consiliului Superior al Procurorilor.

În lumina celor expuse se constată necesitatea efectuării unor intervenții speciale orientate spre: modificarea legislației în sensul conferirii independenței interne reale procurorilor prin excluderea posibilității unor instrucțiuni ilegale, inclusiv verbale, date de către procurorii ierarhic superiori; reexaminarea procedurii de autorizare a acțiunilor procurorilor ierarhic inferiori de către procurorii ierarhic superiori; asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate; stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare și transparente de selectare, numire și promovare a procurorilor; revizuirea procedurii de numire a Procurorului General; reexaminarea regulilor privind răspunderea procurorilor și

excluderea imunității generale a acestora; fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor și modificarea legislației în acest sens.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.2.1. Revizuirea procedurii de numire și demitere a Procurorului General și stabilirea unor criterii clare, transparente și obiective de selectare a candidaților pentru această funcție						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lege de modificare a Constituției, elaborată și adoptată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Criterii de selectare a candidaților pentru funcția de Procuror General, elaborate și aprobate.
2.2.2. Stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare, transparente, obiective și bazate pe merit pentru selectarea, numirea, transferul și promovarea procurorilor						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Noi criterii de selectare, numire, transfer și promovare a procurorilor elaborate și adoptate. 4. Structuri investite cu funcții de selectare, numire, transfer și promovare a procurorilor.
2.2.3. Fortificarea capacităților și asigurarea independenței Consiliului Superior al Procurorilor în vederea administrării eficiente a instituției procuraturii						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Buget, personal și sediu adecvate alocate Consiliului Superior al Procurorilor. 3. Cursuri de instruire pentru membrii și personalul Consiliului Superior al Procurorilor organizate.
2.2.4. Definirea clară a competențelor organelor procuraturii						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
2.2.5. Asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Sistem de specializare a procurorilor elaborat.

						Institutul Național al Justiției	4. Cursuri de specializare a procurorilor desfășurate. 5. Structura organelor procuraturii modificată.
2.2.6. Examinarea necesităților de personal ale organelor procuraturii și elaborarea propunerilor de optimizare a numărului de procurori și al personalului auxiliar						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat.
2.2.7. Reexaminarea mecanismului de finanțare a organelor procuraturii						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Finanțelor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Mecanismul de finanțare a organelor procuraturii revizuit.
2.2.8. Demilitarizarea instituției procuraturii, inclusiv prin examinarea oportunității de a acorda procurorilor statutul de magistrat						Ministerul Justiției Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Instituția procuraturii demilitarizată.
2.2.9. Instituirea unui mecanism prin care să se excludă posibilitatea ca procurorii ierarhic superiori să dea instrucțiuni ilegale procurorilor din subordine; asigurarea independenței interne a tuturor procurorilor						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
2.2.10. Reexaminarea regulilor de răspundere a procurorilor, inclusiv de răspundere disciplinară, și excluderea imunității generale a acestora						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

Rezultate scontate:

- rolul, statutul și capacitățile organelor de autoadministrare ale procuraturii consolidate;
- capacitățile de personal ale procuraturii optimizate;
- un sistem al organelor de procuratură independent în exercitarea competențelor sale;
- procedura de numire a Procurorului General revizuită;
- mecanismul de finanțare a organelor procuraturii revizuit;
- criteriile și procedura de selectare, numire, transfer și promovare a procurorilor stabilite;

– sistemul de răspundere a procurorilor funcțional.

2.3. Consolidarea capacităților profesionale individuale și instituționale de investigare a infracțiunilor

Capacitățile insuficiente ale organelor de urmărire penală, inclusiv lipsa unor abilități și a unei instruirii corespunzătoare, constituie unul din motivele investigării și urmăririi penale ineficiente. În Raportul de evaluare se menționează că organele de drept și cele ale procuraturii, cât și sistemul justiției penale din Republica Moldova în general, întâmpină dificultăți în aplicarea tehnicilor speciale de investigare (operative), care sînt utilizate în contracararea formelor organizate, latente sau sofisticate de infracțiuni, inclusiv a infracțiunilor de corupție. Acest fapt se datorează cadrului juridic depășit, în special fiind vorba de Legea nr.45-XIII din 12 aprilie 1994 privind activitatea operativă de investigații, dar și practicii netransparente de punere în aplicare a acestei legi. Drept consecință, în Republica Moldova activitățile speciale de investigare subminează sistemul justiției penale, reducîndu-i eficiența și vîdînd incapacitate de a respecta standardele relevante în domeniul drepturilor omului, cum ar fi exigența clarității și predictibilității cadrului de reglementare (cazul *Iordachi și alții vs. Moldova* judecat la CEDO).

În vederea ameliorării situației din acest domeniu se impune operarea unor intervenții specifice pentru: implementarea unor metode moderne de investigare și urmărire penală; modificarea legislației și instruirea corespunzătoare a persoanelor implicate în aceste procese; specializarea actorilor fazei prejudiciare și, în caz de necesitate, efectuarea urmăririi penale în cadrul unor grupuri interdepartamentale; consolidarea capacităților centrelor de expertiză judiciară.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.3.1. Implementarea unor metode moderne de investigare și urmărire penală (tehnologii informaționale, expertize moderne etc.)						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații	1. Metode moderne de investigare și urmărire penală aplicate. 2. Traininguri organizate și desfășurate pentru lucrătorii instituțiilor interesate.

						și Securitate	
2.3.2. Îmbunătățirea capacităților profesionale ale persoanelor implicate în activitățile de investigare și urmărire penală						Institutul Național al Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Procuratura Generală	1. Programe de instruire elaborate și implementate. 2. Instruirea persoanelor implicate în activități de investigare și urmărire penală, realizată.
2.3.3. Sporirea capacităților și reconsiderarea locului și a rolului centrelor de expertiză judiciară și al experților judiciari						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul de Informații și Securitate	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Centrele de expertiză judiciară reformate.
2.3.4. Efectuarea urmăririi penale în cadrul unui grup interdepartamental („task force group”), în caz de necesitate; eficientizarea urmăririi penale						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Norme interdepartamentale elaborate și implementate.
2.3.5. Ameliorarea capacităților profesionale ale actorilor fazei prejudiciare, prin asigurarea specializării acestora						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Sistem de specializare a actorilor fazei prejudiciare elaborat. 3. Cursurile de specializare pentru actorii implicați în faza prejudiciară, desfășurate.

Rezultate scontate:

- profesionalismul persoanelor implicate în activitățile de investigare și urmărire penală fortificat;
- capacitățile centrelor de expertiză judiciară consolidate;
- procedura de urmărire penală eficientizată și modernizată.

2.4. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional

Actualele sisteme de colectare a datelor statistice și de evaluare a performanțelor profesionale sînt învechite și ineficiente. În prezent, fiecare organ de urmărire penală își realizează propria statistică; din acest motiv se întîmplă ca rezultatele statistice privind același indicator să nu coincidă la toate organele de urmărire penală. Una din principalele probleme referitoare la colectarea datelor statistice este lipsa analizei. O altă problemă majoră a sistemului de justiție penală este lipsa unor indicatori de performanță clari și eficienți, care ar exprima necesitățile sistemului. Actualii indicatori de performanță ce țin de obiectivele de urmărire penală și aplicarea legii sînt imperfecti, acordîndu-se o importanță excesivă indicatorilor privind numărul infracțiunilor descoperite și investigate.

În raportul elaborat de Fundația Soros–Moldova cu privire la „Performanțele justiției penale prin prisma drepturilor omului. Evaluarea procesului de transformare a sistemului de justiție penală în Republica Moldova” se menționează: „Impresia de ansamblu din interviuri este că ofițerii de urmărire penală percep în continuare drept principal indicator al activității lor numărul infracțiunilor descoperite pe care trebuie să le raporteze lunar superiorilor. Acesta este un termen depășit, care se referă la materialele cazurilor transmise procurorului indiferent de rezultatul examinării de către procuror a materialelor cazului. Aproape toți ofițerii de urmărire penală au spus că această măsurare a performanței a fost ineficientă, unii considerînd-o chiar contraproductivă.” În același raport se poate citi: „Procuratura nu pare să aibă indicatori comparabili de performanță, însă cu toate acestea suportă mari presiuni pentru a finaliza cazurile rapid, în scopul de a satisface cerința celerității urmăririi penale. Prin urmare, la sfîrșitul fiecărei luni ei trebuie să ofere explicații de ce anumite cazuri necesită perioade mai lungi de urmărire.” Din acest motiv, este imperios necesară revizuirea modului de stabilire și evaluare a indicatorilor de performanță a organelor implicate în procesul de înfăptuire a justiției penale.

În contextul problemelor menționate se impune întreprinderea unor acțiuni specifice orientate spre: uniformizarea modalităților de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală; modernizarea sistemului de colectare a datelor

statistice; implementarea unui sistem electronic funcțional de evidență a infracțiunilor; instruirea actorilor din faza prejudiciară în vederea utilizării sistemelor electronice.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.4.1. Asigurarea înregistrării electronice și examinarea oportunității distribuirii electronice a sesizărilor cu privire la comiterea infracțiunilor						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Sistemul electronic de evidență a infracțiunilor, elaborat și implementat.
2.4.2. Revizuirea și uniformizarea modalității de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală și asigurarea inter-Operaționalizării bazelor de date						Centrul de Telecomunicații Speciale, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Național de Statistică, Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Procesul de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală, modificat și uniformizat.
2.4.3. Modificarea indicatorilor de performanță a organelor implicate în înfăptuirea justiției penale și colaboratorilor acestora în vederea asigurării respectării drepturilor omului						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Sistem nou de indicatori de performanță la nivel individual și instituțional, elaborat și testat. 2. Sistemul nou de indicatori de performanță a instituțiilor din sectorul justiției, corelat și unitar, elaborat, testat și aplicat la nivel individual și instituțional.

Rezultate scontate:

- un sistem obiectiv de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală;
- indicatori de performanță și un sistem de măsurare individuală și instituțională care ar stimula activitatea eficientă a organelor/colaboratorilor organelor din sistemul de justiție penală și respectarea de către acestea/aceștia a drepturilor omului.

2.5. Umanizarea politicii penale și consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor

Umanizarea politicii penale, consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor și eficientizarea justiției pentru minori sînt procese în curs de desfășurare, la această etapă încă neconsolidate și nefinalizate.

Umanizarea politicii penale constituie o prioritate pentru Guvern, măsuri în acest sens fiind întreprinse prin modificarea Codului penal în anul 2009, însă acest proces ar trebui continuat, deoarece legislația penală a Republicii Moldova stabilește sancțiuni penale prea aspre în comparație cu legislația penală a altor state europene, iar problema suprapopulării penitenciarelor rămîne actuală pînă astăzi.

Din aceste motive este necesară întreprinderea unor acțiuni de intervenție sistemice și durabile, care vor fi axate pe: liberalizarea politicilor penale; aplicarea largă a procedurilor simplificate; ameliorarea mecanismului de protecție a victimelor infracțiunilor.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.5.1. Liberalizarea politicilor penale prin utilizarea sancțiunilor și măsurilor preventive necustodiale pentru anumite categorii de persoane și anumite infracțiuni						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	1. Studiu cu privire la pedepsele penale aplicate elaborat. 2. Codul penal, Codul de procedură penală și alte acte normative modificate conform recomandărilor, iar modificările adoptate.
2.5.2. Crearea condițiilor pentru aplicarea mai largă a procedurilor simplificate, inclusiv a metodelor de soluționare alternativă a cauzelor						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	1. Studiu cu privire la aplicarea procedurilor simplificate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

							3. Mecanismele de aplicare a procedurilor simplificate, implementate. 4. Metodele de soluționare alternativă a cauzelor, aplicate.
2.5.3. Consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor						Procuratura Generală, Institutul Național de Justiție, Uniunea Avocaților, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Mecanismele de asigurare a drepturilor victimelor, implementate.

Rezultate scontate:

- politicile penale revizuite;
- procedurile simplificate și pedepsele necustodiale aplicate în toate cauzele relevante;
- drepturile victimelor infracțiunilor asigurate.

PILONUL III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești

***Obiectiv specific:* Ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termene rezonabile, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului justiției**

3.1. Fortificarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat

Acordarea asistenței juridice garantate de stat persoanelor care nu dispun de mijloace financiare pentru a contracta un avocat constituie unul din mijloacele principale de asigurare a accesului la justiție. Pentru a facilita cu adevărat accesul la justiție al celor ce nu-și pot angaja un avocat, asistența juridică garantată de stat trebuie să fie accesibilă și calitativă. Republica Moldova nu le oferă justițiabililor deocamdată un atare sistem de asistență juridică garantată de stat, spectrul serviciilor oferite fiind limitat și calitatea serviciilor uneori sub nivelul așteptărilor. Problema aceasta va deveni și mai acută începând din anul 2012, când doar avocații vor putea merge în instanță și s-ar putea ca costul serviciilor acestora să crească considerabil. O altă problemă a sistemului de asistență juridică garantată de stat este capacitatea administrativă redusă a Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat. Consiliul nu are un aparat administrativ permanent, unica persoană care asigură activitatea tehnico-materială a acestuia fiind un specialist al Ministerului Justiției, responsabil și pentru alte atribuții în interiorul ministerului. Acest suport este insuficient pentru asigurarea activității normale și efective a Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat.

În scopul fortificării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, Strategia pune accentul pe: implementarea calitativă a prevederilor legale în vigoare privind asistența juridică garantată de stat și diversificarea tipurilor de asistență juridică garantată de stat; alocarea mijloacelor financiare corespunzătoare necesităților reale ale sistemului de asistență juridică garantată de stat; menținerea instituției avocaților publici și creșterea numărului acestora; crearea și implementarea diverselor mecanisme de promovare a culturii juridice.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.1.1. Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice garantate de stat						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Aparatul administrativ al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, creat. 3. Personalul oficiilor teritoriale asigurat proporțional cu necesitățile sistemului.
3.1.2. Îmbunătățirea calității și a accesibilității serviciilor de asistență juridică garantată de stat (cauze penale și nepenale)						Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Uniunea Avocaților	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mecanismul de asigurare a calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat, elaborat și implementat. 2. Studiul cu privire la necesitățile financiare și modul de prestare a serviciilor de asistență juridică garantată de stat, efectuat și recomandările formulate. 3. Sistemul mixt de acordare a asistenței juridice garantate de stat prin intermediul avocaților publici și al avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat la cerere, implementat. 4. Resursele financiare alocate pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat corespunzătoare necesităților reale ale sistemului. 5. Instruirea avocaților publici și a altor avocați care acordă la cerere asistență juridică garantată de stat, asigurată.
3.1.3. Promovarea culturii juridice și a accesului la informația cu caracter						Consiliul Național pentru Asistența	<ol style="list-style-type: none"> 1. Campanii de educație juridică desfășurate, inclusiv prin implicarea ONG-urilor în cadrul unor parteneriate

juridic; reducerea nihilismului juridic						Juridică Garantată de Stat, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	public-private. 2. Sistemul asistenței juridice primare prin intermediul unei rețele funcționale de para-juriști la nivelul comunităților rurale, care include și rețeaua de asistenți sociali, creat și funcțional. 3. Mecanismele de asistență juridică primară pentru unele categorii de persoane vulnerabile, la nivel urban, testate.
---	--	--	--	--	--	---	--

Rezultate scontate:

- activitatea Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat îmbunătățită;
- servicii de asistență juridică garantată de stat accesibile, diversificate și calitative;
- nivelul de cultură juridică sporit;
- mecanisme de acordare a asistenței juridice primare funcționale.

3.2. Consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea profesională a reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției (avocat, notar, mediator, executor judecătoresc, expert judiciar, administrator al procedurii de insolvabilitate, traducător/interpret)

Strategia pornește de la premisa că sectorul justiției nu poate funcționa efectiv fără activitatea unui șir de profesioniști ce contribuie la efectuarea justiției. Strategia include următoarele categorii de profesioniști ale căror profesii sînt conexe sistemului de justiție: avocat, notar, mediator, executor judecătoresc, expert judiciar, administrator al procedurii de insolvabilitate și traducător/interpret. Problemele principale ce țin de activitatea acestor profesii în Republica Moldova sînt: (1) calitatea serviciilor oferite și (2) organizarea acestora ca profesie sau grup profesionist. Ambele probleme sînt interdependente. Organizarea eficientă a profesiilor respective constituie o condiție esențială pentru asigurarea calității serviciilor, deoarece doar în cadrul unui grup organizat pot fi aplicate mecanisme de asigurare a calității (măsuri stimulatorii sau disciplinare, organizarea de instruirii, sisteme de asigurare de răspundere civilă și alte măsuri relevante). Pe de altă parte, serviciile calitative presupun un nivel adecvat de remunerare. În special, în cazul achitării acestor servicii de către stat, costurile trebuie să fie reale și bine argumentate. În prezent nu toate profesiile enumerate au capacitățile organizaționale necesare pentru a asigura calitatea serviciilor acordate de reprezentanții lor și pentru a negocia cu statul tarife în baza unor date bine argumentate.

Prezenta Strategie prevede consolidarea capacităților de organizare a profesiilor conexe sistemului justiției, astfel încât acestea să se implice proactiv în elaborarea unor mecanisme funcționale de asigurare a calității serviciilor acordate.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.2.1. Încurajarea dezvoltării capacităților reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției la nivel de uniuni profesionale, cu un accent special pe capacitățile de management						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiul cu privire la funcționarea profesiilor conexe sistemului justiției, elaborat, recomandările formulate. 2. Proiectul de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Includerea reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției în procesele legate de reforma sectorului justiției.
3.2.2. Elaborarea standardelor de calitate pentru serviciile prestate de reprezentanții profesiilor conexe sistemului justiției						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Standarde de calitate elaborate și adoptate. 2. Mecanismele de asigurare a calității, elaborate și implementate.
3.2.3. Elaborarea unor mecanisme integrate, clare și precise privind stabilirea tarifelor pentru serviciile prestate						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiul cu privire la mecanismele actuale de stabilire a tarifelor elaborat, recomandările formulate. 2. Recomandările și/sau actele normative privind determinarea tarifelor pentru serviciile prestate, elaborate și adoptate.
3.2.4. Stabilirea unor criterii clare și transparente, bazate pe merit, de accesare în profesie						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiul cu privire la accesarea în fiecare profesie elaborat, recomandările formulate. 2. Proiectul de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
3.2.5. Asigurarea instruirii inițiale și continue a						Ministerul Justiției, Institutul Național al	1. Program de instruire inițială și continuă elaborat și implementat (pentru fiecare

reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției, inclusiv a instruirii continue în comun, cu extinderea rolului Institutului Național al Justiției						Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	profesie). 2. Cursuri de instruire inițială și continuă desfășurate.
3.2.6. Promovarea și implementarea standardelor etice în exercitarea profesiilor conexe sistemului justiției						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	Standarde/coduri etice pentru fiecare profesie elaborate, adoptate și implementate.
3.2.7. Consolidarea sistemului de asigurare de răspundere civilă						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiul comparativ cu privire la modelele de asigurare de răspundere civilă elaborat și recomandările formulate. 2. Sistemul de asigurare de răspundere civilă implementat. 3. Mecanismul de monitorizare a sistemului de asigurare de răspundere civilă instituit.
3.2.8. Fortificarea mecanismelor de răspundere disciplinară						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanisme de tragere la răspundere disciplinară funcționale pentru fiecare profesie conexe sistemului justiției.
3.2.9. Stabilirea unui regim unitar fiscal, de asigurări sociale și medicale pentru reprezentanții profesiilor conexe sistemului justiției						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Recomandări metodologice privind regimul fiscal, de asigurări sociale și medicale pentru reprezentanții profesiilor conexe sistemului justiției, elaborate.

Rezultate scontate:

- profesiile conexe sistemului justiției – avocat, notar, mediator, executor judecătoresc, expert judiciar, administrator al procedurii de insolvență, traducător/interpret – independente, capabile să se autoorganizeze și să presteze servicii de calitate;
- sisteme de asigurare de răspundere civilă și de răspundere disciplinară, ameliorate.

3.3. Executarea efectivă a hotărîrilor judecătorești

Neexecutarea hotărîrilor judecătorești constituie o problemă sistemică a Republicii Moldova, constatată și într-o serie de hotărîri ale Curții Europene pentru Drepturile Omului. În anul 2010 Codul de executare a fost modificat și a fost adoptată Legea nr.113 din 17 iunie 2010 privind executorii judecătorești. Ca rezultat, sistemul de executare a hotărîrilor judecătorești a fost remodelat, fiind instituit un sistem de executori judecătorești privați. Scopul principal al acestor modificări este asigurarea unui sistem eficient de executare a hotărîrilor judecătorești. Perioada de implementare a modificărilor este deocamdată insuficientă pentru a permite o evaluare a impactului modificărilor respective și pentru a identifica impedimentele în atingerea rezultatului scontat.

Strategia impune: necesitatea consolidării instituționale a sistemului de executori judecătorești privați; asigurarea condițiilor necesare de funcționare a executorilor judecătorești; evaluarea impactului cadrului normativ actual privind executarea hotărîrilor judecătorești și a mecanismului de implementare a acestor hotărîri, inclusiv a hotărîrilor CEDO; elaborarea de propuneri legislative și de politici argumentate cu date empirice pentru consolidarea sistemului nou-creat.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.3.1. Evaluarea impactului cadrului normativ actual privind executarea hotărîrilor judecătorești și a mecanismului de implementare a acestor hotărîri, inclusiv a hotărîrilor						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	1. Evaluarea impactului derulată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

CEDO							
3.3.2. Consolidarea instituțională și funcțională a noului sistem de executori judecătorești privați						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Organele de autoadministrare a executorilor judecătorești consolidate.
3.3.3. Îmbunătățirea sistemului de management al informației și de comunicare prin asigurarea accesului la bazele de date						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, autoritățile care gestionează baze de date	1. Cadrul normativ pentru asigurarea accesului la bazele de date, elaborat și adoptat. 2. Accesul la bazele de date asigurat.
3.3.4. Asigurarea respectării termenelor rezonabile de executare a hotărîrilor judecătorești						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	Mecanismul privind asigurarea respectării termenelor rezonabile de executare a hotărîrilor judecătorești, elaborat și funcțional.
3.3.5. Îmbunătățirea mecanismului de recunoaștere și executare a hotărîrilor emise de instanțele judecătorești străine						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Mecanismul de recunoaștere și executare a hotărîrilor emise de instanțele judecătorești străine, îmbunătățit.

Rezultate scontate:

- sistemul de executare a hotărîrilor judecătorești pronunțate în cauze civile funcționează eficient;
- procesul de executare a hotărîrilor judecătorești, inclusiv a hotărîrilor CEDO, este ameliorat.

PILONUL IV. Integritatea actorilor sectorului justiției

Obiectiv specific: Promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției

Acțiunile menite să contribuie la consolidarea integrității actorilor din sectorul justiției prin promovarea măsurilor anticorupție și a standardelor de etică profesională vor fi concentrate pe următoarele direcții strategice: 4.1. Lupta eficientă cu corupția din sectorul justiției; 4.2. Consolidarea mecanismelor de implementare a standardelor etice și de conduită anticorupție la nivelul tuturor instituțiilor din sectorul justiției; 4.3. Dezvoltarea unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției prin intermediul organelor de autoadministrare din cadrul sectorului justiției.

4.1. Lupta eficientă cu corupția din sectorul justiției

Un sistem al justiției perceput de populație drept corupt afectează grav credibilitatea actului de justiție și alimentează neîncrederea oamenilor în integritatea persoanelor care activează în acest domeniu. În Strategia națională anticorupție pe anii 2011–2016, aprobată prin Legea nr. 154 din 22 iulie 2011, au fost invocate datele Barometrului Global al Corupției din anul 2010, care indică asupra faptului că, din perspectiva populației, pe o scară de la 1 la 5 , cele mai corupte sînt considerate a fi: organele afacerilor interne – 4,1; justiția – 3,9; partidele politice și funcționarii publici – 3,8; Parlamentul, educația și sectorul privat – 3,7.

Raportul de evaluare a constatat eventualele cauze ale acestei stări de fapt din sectorul justiției, cum ar fi: utilizarea insuficientă a sistemelor de declarare a veniturilor și proprietății; lipsa transpunerii în practică a metodelor penale și nepenale de combatere a corupției, a metodelor patrimoniale de combatere a corupției; deficiențele de cooperare între agenții și la aplicarea tehnicilor „speciale (operative) de investigare” împotriva funcționarilor preținși corupți, în special împotriva reprezentanților puterii judiciare; nivelul redus de salarizare a unei categorii mari de funcționari publici, comparativ cu cel din sectorul privat etc.

Pentru a asigura prevenirea și combaterea eficientă a corupției în sectorul justiției sînt necesare intervenții precise, dar și dure, orientate spre: sporirea nivelului de salarizare a actorilor relevanți din sectorul justiției; declanșarea implementării reale și eficace a mecanismelor de verificare a declarațiilor de venituri și proprietate și a declarațiilor de interese personale ale actorilor din sectorul justiției, a mecanismelor de control privind respectarea regimului juridic al incompatibilităților și al conflictelor de interese; introducerea unor noi mecanisme și categorii de răspundere pentru persoanele implicate în actele de corupție; prevederea unor noi măsuri care să prevină extinderea corupției în sectorul justiției; excluderea pe cît posibil a factorului uman din procesele administrative de gestionare a sectorului justiției și aplicarea tehnologiilor moderne; introducerea unor reglementări clare privind obligativitatea declarării influențelor ilegale exercitate asupra exponenților sectorului justiției; consolidarea instituțiilor responsabile de asigurarea integrității și securității interne.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1. Proiectul de modificare a cadrului normativ privind remunerarea actorilor din sectorul justiției, elaborat și adoptat. 2. Creșterea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției.
4.1.2. Fortificarea mecanismului de verificare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor de interese personale, controlul respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și regimul de incompatibilități impus persoanelor care exercită o funcție de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și persoanelor cu funcții de conducere						Ministerul Justiției, Comisia Națională de Integritate, Ministerul Finanțelor, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Proiectul de modificare a cadrului normativ privind declararea veniturilor, proprietăților și a intereselor personale, elaborat și adoptat. 2. Sporirea capacităților autorităților responsabile de verificarea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor de interese personale și a regimului de incompatibilități. 3. Sporirea încrederii cetățenilor în autoritățile responsabile de verificarea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și a declarațiilor de interese personale.
4.1.3. Revizuirea cadrului legislativ în vederea descurajării actelor de corupție și sancționării mai severe a infracțiunilor legate de corupție din						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ în vederea sancționării mai severe a actelor de corupție, elaborat și adoptat; uniformizarea practicii judiciare. 2. Sondaj care atestă scăderea disponibilității publicului

sectorul justiției; sporirea eficacității constrângerii judiciare					Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Afacerilor Interne	de a comite acte de corupție. 3. Numărul persoanelor condamnate pentru acte de corupție.
4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane în scopul combaterii actelor de corupție; crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru					Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Institutul Național al Justiției, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, Uniunea Avocaților, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Instituirea unui mecanism operațional de raportare a actelor de corupție în cadrul instituției.
4.1.5. Elaborarea și aplicarea unor instrumente eficiente de prevenire a imixtiunii în activitatea de înfăptuire a justiției, precum și de prevenire a comportamentului corupțional al actorilor din sectorul justiției					Ministerul Justiției, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Serviciul Vamal	1. Studiul elaborat și recomandările formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Instrumente de prevenire create și efectiv implementate.
4.1.6. Îmbunătățirea capacităților unităților responsabile de asigurarea securității interne					Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Angajații unităților responsabile de asigurarea securității interne instruiți. 3. Informarea societății despre unitățile responsabile de

						Interne, Ministerul Justiției	asigurarea securității interne.
--	--	--	--	--	--	----------------------------------	---------------------------------

Rezultate scontate:

- un sector al justiției care nu tolerează și descurajează actele de corupție;
- un mecanism eficient de prevenire și combatere a corupției în sectorul justiției;
- disponibilitatea publicului de a comite acte de corupție, descurajată și diminuată.

4.2. Consolidarea mecanismelor de implementare a standardelor etice și de conduită anticorupție la nivelul tuturor instituțiilor din sectorul justiției

Existența unor standarde etice și de conduită reprezintă o condiție indispensabilă a procesului de prevenire a corupției. Mare parte a actorilor din sectorul justiției au elaborat standarde etice pentru profesiunile pe care le exercită. Deși unele seturi de standarde etice sînt în vigoare de mai mulți ani, acceptarea și aplicarea practică a acestora nu pare a fi foarte răspîndită, acestea nefiind cunoscute și respectate inclusiv de către cei cărora li se adresează. Deficiențe considerabile se atestă și la capitolul monitorizării din partea organelor de autoadministrare a modului în care se respectă exigențele etice și de conduită anticorupție de către exponenții sectorului justiției; și la capitolul responsabilizării actorilor din sector pentru încălcarea standardelor etice; și la capitolul implicării insuficiente a societății civile în procesul de monitorizare a comportamentului etic al actorilor din sectorul justiției etc.

În Raportul de evaluare s-a menționat faptul că lipsa de claritate și previzibilitate a exigențelor prevăzute de codurile de conduită profesională și etică ale actorilor din sectorul justiției reprezintă una din cauzele răspîndirii corupției în acest sector.

În vederea consolidării și extinderii aplicării standardelor etice și de conduită anticorupție în cadrul sectorului justiției se cere efectuarea unui șir de intervenții specifice, focalizate pe: acțiuni de promovare și conștientizare a normelor de etică profesională din partea actorilor din sectorul justiției; elaborarea și uniformizarea standardelor etice pentru toți actorii din sectorul

justiției; sporirea capacităților organelor responsabile de respectarea eticii profesionale și ale organelor de autoadministrare a profesiilor; implicarea mai largă a societății în procesul de supraveghere a respectării normelor deontologice.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.2.1. Uniformizarea și detalierea standardelor etice pentru toți actorii din sectorul justiției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Cancelaria de Stat, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției	Îmbunătățirea și uniformizarea prevederilor conținute în codurile de etică.
4.2.2. Instruirea periodică a actorilor din sectorul justiției în domeniul eticii profesionale						Institutul Național al Justiției, Academia „Ștefan cel Mare”	1. Cursuri organizate și desfășurate. 2. Actorii din sectorul justiției instruiți în domeniul eticii profesionale.
4.2.3. Îmbunătățirea mecanismelor de respectare a eticii profesionale și sporirea capacităților organelor responsabile de etica profesională						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Numărul și rezultatele procedurilor disciplinare.

						conexe sistemului justiției	
4.2.4. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a actorilor din sectorul justiției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procuraturii, Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției, instituțiile publice, mass-media	Numărul de campanii de sensibilizare desfășurate.
4.2.5. Implicarea societății în procesul de supraveghere privind respectarea eticii profesionale de către actorii din sectorul justiției						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor conexe sistemului justiției	1. Mecanisme de implicare a membrilor societății civile în procesul de supraveghere a eticii profesionale a actorilor din sectorul justiției, elaborate și implementate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

Rezultate scontate:

- un sector al justiției cu reglementări uniforme și clare privind standardele etice;
- mecanisme eficiente de asigurare a respectării eticii profesionale;
- o societate bine informată despre etica profesională a actorilor din sectorul justiției;
- profesionalism sporit al angajaților organelor responsabile de respectarea eticii profesionale;
- societatea civilă implicată în procesul de supraveghere a respectării eticii profesionale.

4.3. Dezvoltarea unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției prin intermediul organelor de autoadministrare din cadrul sectorului justiției

Spiritul de intoleranță față de orice manifestări ale corupției urmează a fi inoculat nu doar întregii societăți, dar cu precădere structurilor din interiorul sectorului justiției. Atîta timp cît manifestările de corupție sînt acceptate ca un element de normalitate chiar de către actorii din sectorul justiției, evoluția fenomenului capătă conotații mult mai alarmante și erodează însăși esența statului de drept. Gradul înalt de răspîndire a acestui flagel în cadrul sectorului justiției este constatat în numeroase rapoarte de evaluare realizate de instituții naționale și internaționale. Faptul că justiția din Republica Moldova este grav afectată de corupție a fost recunoscut și prin Declarația Parlamentului cu privire la starea justiției în Republica Moldova și la acțiunile necesare îmbunătățirii situației în domeniul justiției (Hotărîrea Parlamentului nr.53-XVIII din 30 octombrie 2009).

Printre principalele cauze ale răspîndirii corupției în sectorul justiției Raportul de evaluare a invocat următoarele: exercitarea insuficientă și ineficientă a rolului de reglementare și control al Consiliului Superior al Magistraturii; incapacitatea totală a structurilor de investigare și a celor judiciare din sectorul anticorupție, ale căror rezultate sînt insuficient de descurajante; lipsa de abilități, competențe, instruirii și calități de lider.

În scopul ameliorării stării de fapt alarmante din acest domeniu este necesară efectuarea unor intervenții specifice pe următoarele dimensiuni: diseminarea unor bune practici vizînd consolidarea integrității actorilor din sectorul justiției; dezvoltarea componentelor de instruire în vederea descurajării actorilor din sectorul justiției de a se implica în acte de corupție; introducerea, la nivel legislativ și practic, a unor măsuri netradiționale de promovare a intoleranței față de fenomenul corupției; asigurarea unui grad mai mare de deschidere a sectorului justiției față de societate, inclusiv prin difuzarea informațiilor privitor la cauzele corupției și persoanele pedepsite pentru implicarea în acte de corupție.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.3.1. Desfășurarea instruirilor periodice privind combaterea corupției pentru actorii din sectorul justiției						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Institutul Național al Justiției, Academia „Ștefan cel Mare”	1. Planul de învățământ elaborat. 2. Instruiri desfășurate și numărul persoanelor instruite.
4.3.2. Elaborarea și aplicarea unor măsuri de încurajare a actorilor din sectorul justiției în scopul promovării unui comportament integru și dezvoltării unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției						Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Măsuri de încurajare elaborate și aplicate.
4.3.3. Fortificarea sistemului avertizorilor de integritate (din interiorul și exteriorul sectorului)						Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Mecanismul de funcționare a sistemului avertizorilor de integritate, creat și implementat.

4.3.4. Publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Site creat și funcțional. 3. Hotărârile judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție, publicate și mediatizate.
--	--	--	--	--	--	--	---

Rezultate scontate:

- nivelul crescut al intoleranței față de fenomenul corupției din sectorul justiției;
- sistemul avertizorilor de integritate instituit și funcțional;
- accesul publicului la hotărârile judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție, asigurat.

PILONUL V. Rolul justiției în dezvoltarea economică

***Obiectiv specific:* Implementarea unor măsuri prin intermediul cărora sectorul justiției ar contribui la crearea unui mediu favorabil dezvoltării durabile a economiei**

Creșterea economică este condiționată de resursele potențiale existente și de modul în care acestea sînt utilizate. În acest sens nu ar fi oportun să se facă trimitere doar la factorii direcți ce determină creșterea economică, dar și la cei indirecți care în aceeași măsură pot influența creșterea economică, unul dintre aceștia fiind eficiența sistemului judiciar. Pentru atingerea acestui obiectiv au fost determinate cîteva direcții strategice prin prisma cărora vor putea fi atinse rezultatele scontate: 5.1. Consolidarea sistemului de soluționare alternativă a disputelor; 5.2. Îmbunătățirea procedurii de insolabilitate; 5.3. Modernizarea sistemului de evidență și acces la informația privind agenții economici.

5.1. Consolidarea sistemului de soluționare alternativă a disputelor

Agenții economici în particular și justițiabilii în general au un acces limitat la modalitățile de soluționare alternativă a disputelor, care să le permită evitarea consumării timpului și costurilor în cadrul unor procese de judecată. În cazul Republicii Moldova, toate litigiile economice sînt soluționate de către două instanțe specializate (judecătoria economică de circumscripție și Curtea de Apel Economică), iar cele de ordin civil, între persoane fizice, chiar dacă au caracter comercial, sînt de competența instanțelor de drept comun. Această stare a lucrurilor afectează considerabil activitatea micilor antreprenori, care nu-și pot permite cheltuieli considerabile în cazul desfășurării unui proces de judecată, care eventual le poate crea o stare de insolabilitate. Potențialul metodelor alternative de a produce beneficii economice prin soluționarea litigiilor la costuri mai mici, în comparație cu costurile aferente proceselor judiciare, precum și multiplele beneficii de ordin social sînt invocate drept avantaje care ar trebui să justifice adoptarea unor politici favorabile metodelor alternative în general și medierii în particular. Practica medierii în Republica Moldova este una modestă, la fel de modeste fiind și studiile empirice privind eficiența economică a acesteia pentru justiție și cetățeni. La etapa actuală este disponibil un singur studiu efectuat de către Institutul de Reforme Penale, care tratează aspectul costurilor și beneficiilor medierii penale (Raport 2010 IRP – Medierea penală în Republica Moldova). În acesta se constată că, în afara economisirii resurselor financiare, folosirea mijloacelor alternative de soluționare a disputelor implică și o reducere considerabilă a timpului necesar soluționării unui litigiu, ceea ce reiterează ideea economisirii unor resurse financiare.

Durata medie a soluționării dosarelor este de 537 zile, sau cu 20% mai mare decât în cazul folosirii medierii ca metodă alternativă. Reducerea costurilor de judecată este un avantaj ce poate fi atribuit nu doar justițiabililor, dar și întregului sistem judecătoresc.

Odată cu promovarea beneficiilor mecanismelor alternative de soluționare a disputelor, soluționarea litigiilor economice nu va mai fi concentrată exclusiv în instanțele de judecată, în consecință fiind raționalizate și costurile administrative (salarii, numărul personalului auxiliar, materialele logistice etc.). În această ordine de idei, Strategia propune ca medierea să devină o alternativă eficientă și atractivă pentru justițiabili, iar pentru aceasta ea trebuie să fie însoțită de un mecanism fezabil de recunoaștere și executare a hotărârilor instanțelor de arbitraj străine.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.1.1. Preluarea examinării cauzelor economice de către instanțele de drept comun, inclusiv prin asigurarea specializării judecătorilor pe aceste categorii de cauze						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Institutul Național al Justiției	1. Competențele instanțelor judecătorești economice preluate de către instanțele de drept comun. 2. Planul de învățământ pentru specializarea în domeniul examinării cauzelor economice (comerciale), elaborat. 3. Judecătorii instanțelor de drept comun instruiți.
5.1.2. Elaborarea principiilor directe privind utilizarea mecanismelor alternative de soluționare a disputelor (penale, civile, comerciale) și dezvoltarea instituțiilor de mediere și arbitraj în calitate de mijloace alternative de soluționare a litigiilor						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul de Mediere, Camera de Comerț și Industrie, Uniunea Avocaților, Institutul Național al Justiției	1. Principiile directe de utilizare a mecanismelor alternative de soluționare a disputelor, elaborate. 2. Studiu elaborat și recomandări formulate referitoare la dezvoltarea instituțiilor de mediere și arbitraj. 3. Proiectul de modificare a cadrului normativ referitor la instituțiile de mediere și arbitraj, elaborat și adoptat. 4. Planul de învățământ pentru instruirea judecătorilor, avocaților, mediatorilor și arbitrilor, elaborat și implementat.
5.1.3. Promovarea beneficiilor mecanismelor alternative de						Consiliul de Mediere, Camera de Comerț și	1. Campanii de informare a publicului privind beneficiile mecanismelor alternative de soluționare a

soluționare a disputelor în mediul de afaceri, în comunitatea juridică, în mediul academic și în sistemul judecătoresc; derularea unor campanii de informare și diseminare a informațiilor privind aceste mecanisme						Industrie, Institutul Național al Justiției, Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților	disputelor, desfășurate. 2. Campanii de informare a actorilor din sectorul justiției, desfășurate. 3. Materialele promoționale referitoare la mecanismele alternative de soluționare a disputelor, elaborate și distribuite. 4. Evenimente publice de mediatizare desfășurate.
5.1.4. Instituirea/îmbunătățirea mecanismelor de recunoaștere și executare a hotărîrilor arbitrale străine						Ministerul Justiției, instanțele judecătorești	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Mecanisme de recunoaștere și executare a hotărîrilor arbitrale străine promovate și îmbunătățite.

Rezultate scontate:

- sistemul de soluționare alternativă a disputelor consolidat;
- publicul și actorii din sectorul justiției informați referitor la beneficiile utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor;
- numărul utilizatorilor serviciilor de arbitraj și mediere majorat;
- instanțele economice lichidate.

5.2. Îmbunătățirea procedurii de insolvabilitate

Guvernul, conform Memorandumului suplimentar cu privire la politicile economice și financiare încheiat cu Fondul Monetar Internațional, și-a asumat sarcina de a moderniza procedura de insolvabilitate și de dizolvare a întreprinderilor și organizațiilor, fapt ce determină reforma sistemului de organizare a activității administratorilor. Odată cu pronunțarea hotărîrii de intentare a procesului de insolvabilitate, debitorul pierde dreptul de folosință, dispoziție și administrare asupra propriului patrimoniu, acesta trecînd în gestiunea administratorului insolvabilității în conformitate cu procedurile reglementate. În acest context este necesar a fi menționată importanța acestui actor în derularea procedurii de insolvabilitate. Or, exact administratorul insolvabilității ar trebui să dispună de o bună pregătire profesională, iar în acest sens trebuie să existe o reglementare strictă a modului de organizare a activității acestuia.

Cadrul legal existent (Legea insolvenței nr. 632-XV din 14 noiembrie 2001) nu reglementează într-un format comprehensiv modalitatea de exercitare a profesiei de administrator în procedura de insolvență sau alte activități de administrare fiduciară, de asemenea nu conține reglementări ce țin de admiterea în profesie sau de răspunderea reprezentanților acestora.

Prin urmare, este necesar un cadru legal care ar reglementa activitatea profesională a administratorilor în vederea asigurării celerității procedurii de insolvență și desfășurării adecvate a activității de administrare nu numai a procesului de insolvență, dar și a celui de dizolvare a întreprinderilor și organizațiilor. Îmbunătățirea procedurii de insolvență contribuie direct la crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă a economiei Republicii Moldova. Existența unei proceduri de insolvență bine reglementate și a unui sistem eficient de administrare a patrimoniului debitorului va constitui un factor ce va spori atractivitatea din perspectiva investițiilor străine.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.2.1. Crearea cadrului normativ necesar pentru organizarea și funcționarea eficientă a administratorilor procedurii de insolvență						Ministerul Justiției, Ministerul Economiei	Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
5.2.2. Consolidarea statutului administratorilor procedurii de insolvență în vederea asigurării stabilității profesiei, creșterea integrității și a profesionalismului acestora						Ministerul Economiei, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Instruirea inițială și continuă a administratorilor procedurii de insolvență, desfășurată.

Rezultate scontate:

- administrarea mai eficientă și transparentă a procedurii de insolvență;
- statutul administratorilor procedurii de insolvență consolidat;
- cadrul normativ referitor la organizarea și funcționarea administratorilor procedurii de insolvență îmbunătățit.

5.3. Modernizarea sistemului de evidență și acces la informația privind agenții economici

Odată cu dezvoltarea societății informaționale, utilizarea tehnologiilor informației și a comunicațiilor ridică noi provocări pentru administrația publică, dar în același timp oferă posibilități generoase pentru o activitate mai eficientă și mai aproape de cetățean. Apariția noilor tehnologii a favorizat stocarea informațiilor privind agenții economici în diferite baze de date, de asemenea a oferit cetățeanului acces liber la acestea, fapt ce a condus inevitabil la eficientizarea activităților statului, la transparența instituțiilor publice vizavi de proiectele și activitățile acestora, de asemenea, a facilitat oferirea serviciilor publice, timpul de soluționare fiind redus. Autoritățile întreprind măsuri în direcția guvernării electronice, iar pînă atunci cetățenii pot solicita anumite servicii publice în regim on-line și au acces la diferite baze de date, inclusiv la: Registrul bunurilor imobile, Registrul organizațiilor comerciale, Registrul organizațiilor necomerciale, Registrul de stat al populației etc. Or, ar fi incorect să constatăm că acest fapt nu constituie un progres important în procesul implementării tehnologiilor informației în serviciul cetățeanului.

Direcțiile strategice ce urmează își propun să asigure o bună funcționare a acestor baze de date. O asemenea funcționare ar putea fi asigurată prin crearea unor noi mecanisme de sistematizare și interoperabilitate a informațiilor, creînd în ultimă instanță motoare de căutare cu rezultate informaționale complete și accesibile cetățenilor și instituțiilor, inclusiv actorilor relevanți din sectorul justiției. În acest sens, ar fi oportună crearea unor conexiuni informaționale între aceste baze de date și bazele de date ale instanțelor de judecată pentru a asigura: raționalizarea costurilor și timpului participanților la proces și al instanțelor de judecată, inclusiv celeritatea soluționării litigiilor. O altă problemă care poate fi evitată datorită modernizării acestor sisteme informaționale ar fi reducerea factorului uman în furnizarea serviciilor publice prin tehnologizarea unor servicii, factorul uman fiind uneori privit ca o cauză a corupției în sectorul public.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.3.1. Modernizarea sistemului de evidență electronică a agenților economici						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică,	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Sistemul de evidență electronică a agenților economici modernizat.

						Ministerul Economiei	
5.3.2. Crearea unui registru electronic unic de evidență a agenților economici și organizațiilor necomerciale						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică, Ministerul Economiei	1. Studiu realizat și recomandări formulate. 2. Registrul electronic unic creat și funcțional.
5.3.3. Asigurarea accesului la informația din registrele electronice de evidență a agenților economici și prestarea serviciilor electronice de către deținătorii acestor registre						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică, Ministerul Economiei	Sistemul de acces la informația din registrele electronice de evidență a agenților economici modificat.

Rezultate scontate:

- accesul la informația din registrele electronice de evidență a agenților economici asigurat;
- sistem modernizat de acces la informațiile privind agenții economici.

PILONUL VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției

Obiectiv specific: Asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice

Acțiunile îndreptate spre asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice se vor axa pe cinci direcții strategice: 6.1. Consolidarea rolului Curții Constituționale; 6.2. Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și ale instituției avocatului parlamentar; 6.3. Consolidarea sistemului de justiție pentru copii; 6.4. Respectarea drepturilor persoanelor private de libertate; eradicarea torturii și a relelor tratamente; 6.5. Consolidarea sistemului de probațiune și a sistemului penitenciar.

6.1. Consolidarea rolului Curții Constituționale

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sînt consacrate prin Constituția Republicii Moldova. Statul este obligat nu doar să respecte aceste drepturi și libertăți, dar și să creeze un mecanism funcțional și eficient pentru protecția lor față de orice încălcări sau ingerințe, inclusiv în cazul în care acestea ar emana din partea statului. Eficiența funcționării Curții Constituționale depinde nu doar de atribuțiile conferite prin Constituție, dar și de procesul numirii judecătorilor, structura organizațională, procedura de examinare a sesizărilor și de adoptare a deciziilor, cercul subiecților cu drept de sesizare a Curții Constituționale, resursele analitice, asigurarea materială și financiară a Curții.

Raportul de evaluare a punctat un șir de probleme de bază legate de eficiența funcționării Curții Constituționale, și anume: conform prevederilor legale, numai 11 subiecți dispun de dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, iar sarcina acestei instituții este doar să se pronunțe asupra constituționalității legislației; cetățeanul nu are *locus standi* pentru a sesiza Curtea Constituțională, prin urmare, această instituție nu participă la administrarea justiției; Curtea Constituțională este compusă din 6 judecători, iar pentru declararea unei legi drept neconstituțională este necesară o majoritate de 4 voturi contra 2; relevanța Curții Constituționale se diminuează, ținînd cont de numărul redus de cauze examinate de către această instanță.

Intervențiile specifice stabilite pentru consolidarea rolului Curții Constituționale vizează revizuirea componenței Curții Constituționale, a criteriilor și procedurii de selectare a judecătorilor; optimizarea numărului de judecători și a duratei mandatului

acestora în scopul asigurării independenței și a competenței înalte a judecătorilor; lărgirea cercului de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale, astfel încât să fie asigurată posibilitatea de a solicita verificarea constituționalității actelor normative de către persoane ale căror drepturi și libertăți constituționale au fost încălcate, de asemenea optimizarea structurii organizaționale interne și consolidarea resurselor umane care să asigure o calitate înaltă a verificării actelor legislative.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.1.1. Revizuirea componenței și a criteriilor de selectare a judecătorilor Curții Constituționale						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Criteriile de selectare a judecătorilor Curții Constituționale stabilite. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
6.1.2. Revizuirea procedurilor de examinare a sesizărilor înaintate Curții Constituționale						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
6.1.3. Revizuirea spectrului de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
6.1.4. Consolidarea capacităților profesionale ale colaboratorilor Curții Constituționale, care să asigure o calitate înaltă a verificării actelor legislative						Institutul Național al Justiției, Curtea Constituțională	1. Planul de învățământ, elaborat. 2. Personalul instruit.

Rezultate scontate:

- rolul Curții Constituționale consolidat;
- cercul subiecților cu drept de sesizare a Curții Constituționale lărgit;
- capacitățile personalului Curții Constituționale sporite.

6.2. Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și ale instituției avocatului parlamentar

În vederea instituirii unui mecanism nejudiciar de apărare a drepturilor omului în Republica Moldova, în anul 1998, în temeiul Legii nr. 1349-XIII din 17 octombrie 1997 cu privire la avocații parlamentari, a fost creată instituția națională independentă pentru promovarea și protecția drepturilor – Centrul pentru Drepturile Omului, conform Principiilor privind statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protejarea drepturilor omului („Principiile de la Paris”).

În pofida depunerii unor eforturi semnificative de către această instituție în vederea realizării atribuțiilor ei legale, în Raportul de evaluare s-a precizat că, în prezent, instituția Centrul pentru Drepturile Omului, precum și cea a avocatului parlamentar au un grad ridicat de ineficiență. Pe de o parte, aceasta se datorează finanțării insuficiente a instituției, ceea ce subminează capacitatea Centrului pentru Drepturile Omului de a angaja personal, de a face uz de spații dotate și de a desfășura activități destinate îndeplinirii mandatului său, pe de altă parte – nivelului redus al capacităților la nivel individual și instituțional.

În scopul consolidării capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și ale instituției avocatului parlamentar este necesară concentrarea eforturilor spre: încurajarea finanțării corespunzătoare a instituției avocatului parlamentar, care ar presupune echiparea instituției cu resurse adecvate pentru a asigura realizarea treptată și progresivă a operațiunilor de îmbunătățire a organizației, reformarea instituțională a Centrului pentru Drepturile Omului, sporirea rolului avocatului parlamentar drept mecanism de prevenire a încălcării drepturilor omului și de protecție a acestor drepturi, de asemenea susținerea funcției de cercetare și analiză a Centrului pentru Drepturile Omului și a instituției avocatului parlamentar.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.2.1. Reformarea instituțională a Centrului pentru Drepturile Omului și a instituției avocatului parlamentar; schimbarea modalității de numire și de evaluare a performanțelor avocatului parlamentar						Ministerul Justiției, Centrul pentru Drepturile Omului	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Cadrul instituțional al Centrului pentru Drepturile Omului, modificat. 3. Criteriile de evaluare a performanțelor, elaborate și implementate.

6.2.2. Evaluarea necesităților reale de finanțare corespunzătoare a instituției avocatului parlamentar						Centrul pentru Drepturile Omului, Ministerul Finanțelor	1. Analiză efectuată și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Mecanismul adecvat de finanțare a instituției, creat.
6.2.3. Consolidarea abilităților și competențelor de management, de investigare, de cercetare și de analiză ale personalului Centrului pentru Drepturile Omului și al instituției avocatului parlamentar						Centrul pentru Drepturile Omului	1. Mecanismul de comunicare cu alte instituții, creat. 2. Instruirea personalului realizată.
6.2.4. Consolidarea capacităților avocatului parlamentar de protecție și promovare a drepturilor copilului						Centrul pentru Drepturile Omului	Capacitățile avocatului parlamentar consolidate și ajustate la standardele în domeniul protecției drepturilor copilului.

Rezultate scontate:

- rolul și capacitățile instituției avocatului parlamentar, consolidate;
- mecanismul de finanțare independentă a instituției creat și resursele financiare corespunzătoare necesităților reale ale instituției, asigurate.

6.3. Consolidarea sistemului de justiție pentru copii

Justiția pentru copii continuă să rămână o prioritate pentru Republica Moldova, dat fiind faptul că eforturile întreprinse pînă acum în sensul consolidării justiției pentru minori au fost insuficiente. Pînă în momentul de față putem spune că în Republica Moldova nu există un sistem de justiție prietenos copiilor, care să corespundă necesităților acestora; drepturile copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în procesele penale nu sînt bine protejate; practicile de implementare a măsurilor extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea copiilor nu sînt dezvoltate, sistemul de probațiune juvenilă nu asigură servicii eficiente pentru copii; condițiile de detenție a copiilor nu sînt adaptate la necesitățile acestora; sistemul de colectare și analiză a datelor privind copiii care intră în contact cu sistemul de justiție nu asigură monitorizarea și evaluarea situației copiilor și protecția drepturilor acestora; conexiunea dintre sectorul justiției și serviciile sociale comunitare pentru copii este slab dezvoltată, iar asistența și readaptarea în comunitate a copiilor care au încălcat legea sau au fost victime ale abuzului sînt insuficiente. La fel, nu există instituții specializate: complete de judecători, procurori sau avocați, specializate în cauze care implică minori.

Astfel, se propune întreprinderea unor acțiuni în vederea specializării sistemului de justiție pentru copii, consolidării instrumentelor de protecție a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în procesele penale și în vederea asigurării drepturilor copiilor aflați în detenție.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.3.1. Asigurarea specializării actorilor din sistemul justiției în lucrul cu copiii						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Consiliul de Mediere, Institutul Național al Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului	1. Specializarea judecătorilor, procurorilor, avocaților, consilierilor de probațiune, inspectorilor pentru minori, ofițerilor de urmărire penală, personalului instituțiilor în custodia cărora se află minori și a mediatorilor în cauzele cu implicarea copiilor martori, victime sau a celor în conflict cu legea, asigurată. 2. Curricula de instruire elaborată și cursurile de instruire desfășurate. 3. Spațiile destinate audierii copiilor în cadrul instanțelor de judecată, procuraturilor, comisarierilor/secțiilor de poliție și birourilor de probațiune, alocate și amenajate. 4. Cadrul legal și procedurile privind copiii sub vârsta răspunderii penale, elaborate, adoptate și implementate.
6.3.2. Consolidarea instrumentelor de protecție a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în cadrul proceselor penale						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, Ministerul Muncii,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Metodologia privind examinarea cauzelor cu implicarea copiilor victime și suportul acestora în cadrul proceselor penale, elaborată și implementată. 3. Asistența juridică garantată de stat, serviciile de suport și consiliere ale psihologului și pedagogului pentru copiii victime sau copiii martori în cadrul proceselor penale,

						<p> Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Ministerul Afacerilor Interne</p>	<p>asigurate. 4. Expertizele judiciare adaptate la necesitățile copiilor victime sau copiilor martori.</p>
6.3.3. Consolidarea sistemului de probațiune juvenilă						<p> Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Finanțelor</p>	<p>1. Consolidarea sistemului de management de caz de către consilierii de probațiune, referirea beneficiarilor către serviciile comunitare specializate, funcțională. 2. Programe psihosociale pentru copii, elaborate și implementate. 3. Îmbunătățirea sistemului de recrutare, instruire inițială și continuă și de monitorizare a performanței consilierilor de probațiune juvenilă. 4. Resurse financiare acordate corespunzător necesităților reale ale sistemului de probațiune.</p>
6.3.4. Asigurarea respectării drepturilor copiilor aflați în detenție						<p> Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor</p>	<p>1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Mecanismul de procesare a plîngerilor copiilor aflați în detenție revizuit și îmbunătățit conform standardelor internaționale în domeniul drepturilor copiilor. 3. Sistemul de monitorizare a duratei detenției preventive a copiilor în conflict cu legea, creat și funcțional. 4. Programe elaborate de reabilitare a copiilor aflați în detenție pentru diminuarea recidivei.</p>

6.3.5. Consolidarea sistemului de colectare și analiză a datelor privind copiii care intră în contact cu sistemul de justiție						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Biroul Național de Statistică	1. Procesul de colectare și analiză a datelor statistice privind copiii în conflict cu legea modificat în conformitate cu sistemul indicatorilor internaționali de justiție juvenilă. 2. Datele privind justiția juvenilă publicate anual.
---	--	--	--	--	--	--	---

Rezultate scontate:

- un sistem de justiție prietenos copiilor, care să garanteze respectarea și implementarea eficientă a drepturilor copiilor care intră în contact cu sistemul de justiție;
- actorii din sectorul justiției care lucrează cu și pentru copii beneficiază de instruirii interdisciplinare privind drepturile și necesitățile copiilor de diverse categorii de vârstă;
- situația juridică, socială, starea emoțională, fizică și cognitivă a copiilor care intră în contact cu sistemul de justiție este abordată multidisciplinar;
- copiii victime sau martori ai infracțiunilor beneficiază de condiții optime de protecție a drepturilor lor în cadrul proceselor penale.

6.4. Respectarea drepturilor persoanelor private de libertate; eradicarea torturii și a relelor tratamente

Dreptul persoanei la libertate și siguranță se numără printre valorile supreme ale unui stat modern și democratic, fiind reglementat de mai multe acte internaționale și naționale fundamentale. În pofida garanțiilor incluse în legislația națională și a eforturilor întreprinse în vederea prevenirii încălcării acestui drept, practica demonstrează că mai există cazuri în care acest drept este încălcat. Republica Moldova continuă să se confrunte cu fenomene sociale negative interconexe precum tortura și alte pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, fapt demonstrat de numărul îngrijorător de mare al cererilor depuse de cetățenii acestei țări la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cât și de hotărârile favorabile ale Curții, în special privind încălcarea dreptului la libertatea și siguranța persoanei.

Această situație, conform Raportului de evaluare, se datorează în principal cadrului normativ existent, contradictoriu și ineficient; sistemului depășit al indicatorilor de performanță aplicat de organele de urmărire penală; capacității limitate a autorităților responsabile de examinarea plîngerilor privind aplicarea torturii sau a relexor tratamentelor: lipsei de abilități, competențe și instruire adecvate la nivel instituțional și individual în cadrul organelor de urmărire penală.

Astfel, luînd în calcul faptul că nu este suficient să se recunoască problema încălcărilor dreptului la libertatea și siguranța persoanei, se consideră necesară întreprinderea unor acțiuni în vederea creării unui sistem standardizat de evidență a cazurilor de arest și detenție; eficientizării modului de aplicare a măsurilor procesuale de constrîngere și a celor privative de libertate; creării condițiilor adecvate de detenție; creării unui mecanism de reabilitare a victimelor torturii și ale tratamentelor inumane sau degradante.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.4.1. Eficientizarea modului de aplicare a măsurilor procesuale de constrîngere și a măsurilor preventive în sensul asigurării respectării dreptului la libertate și siguranța fizică						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Curtea Supremă de Justiție, Centrul pentru Drepturile Omului	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Mecanismul eficient de monitorizare a instituțiilor care aplică măsuri procesuale de constrîngere și măsuri preventive, creat.
6.4.2. Dezvoltarea bazei tehnico-materiale și a infrastructurii în toate locurile privative de libertate conform cu standardele europene						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne,	1. Volumul resurselor financiare majorat. 2. Noi edificii construite, iar cele vechi – renovate. 3. Mijloace tehnice moderne pentru asigurarea prevenirii torturii, implementate.

						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	
6.4.3. Consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de privarea de libertate (poliția, sistemul penitenciar, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, instituțiile psihiatrice, internatele psihoneurologice și azilurile) privind prevenirea și combaterea torturii și a relelor tratamente						Centrul pentru Drepturile Omului, Mecanismul național pentru prevenirea torturii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorizarea continuă a locurilor de detenție efectuată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Unități de monitorizare a respectării drepturilor omului create în cadrul instituțiilor și subordonate direct conducerii acestora. 4. Controale inopinate efectuate în locurile de detenție. 5. Mecanismul național de prevenire a torturii, consolidat. 6. Personalul din cadrul Mecanismului național de prevenire a torturii, instruit.
6.4.4. Crearea unui sistem standardizat și protejat împotriva manipulărilor de evidență a cazurilor de reținere, arest și detenție.						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sistem nou de evidență elaborat și implementat; 2. Personalul responsabil de evidența cazurilor de reținere, arest și detenție, instruit. 3. Sistemul de control și monitorizare a procesului de evidență, elaborat și aplicat.
6.4.5. Combaterea eficientă a faptelor de tortură și rele tratamente						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Centrul pentru Drepturile Omului,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cadrul normativ relevant uniformizat. 2. Pedepsele penale pentru acte de tortură, modificate. 3. Mecanismul de documentare a actelor de maltratare, îmbunătățit. 4. Implicarea mai mare a victimelor în procesele de examinare a cazurilor de maltratare. 5. Instruirea privind modul de investigare a cazurilor de maltratare, desfășurată.

					Ministerul Justiției	6. Campanii de informare privind interdicția absolută a torturii, desfășurate.
6.4.6. Crearea unor mecanisme eficiente de reabilitare a victimelor torturii și reținerii					Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Fond pentru reabilitarea victimelor creat și resursele necesare alocate. 3. Numărul persoanelor care au beneficiat de serviciile de reabilitare.

Rezultate scontate:

- cultura de zero toleranță față de faptele de maltratare împărtășită, recunoscută și promovată;
- mecanismul de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și a măsurilor preventive îmbunătățit;
- locurile de detenție preventivă și alte locuri de detenție, conforme standardelor internaționale.

6.5. Consolidarea sistemului de probațiune și a sistemului penitenciar

Sistemul de probațiune din Republica Moldova a fost creat în 2007, odată cu crearea Oficiului Central de Probațiune, însă nici astăzi sistemul respectiv nu este consolidat și eficient. Lipsa de eficiență a sistemului de probațiune este determinată de mai mulți factori, cum ar fi: lipsa capacităților necesare consilierilor de probațiune și Oficiului Central de Probațiune, inclusiv lipsa de abilități, competențe și instruire; ineficiența mecanismului de instruire continuă; societatea neimplicată în măsura necesară în activitatea de probațiune; autonomia instituțională formală; lipsa cooperării între subsectoarele probațiune și penitenciar; reglementările lacunare în ceea ce privește serviciile de post-asistență; resursele umane insuficiente și alți factori. În virtutea situației create, se constată necesitatea introducerii unui concept modern de probațiune care să asigure echilibrul dintre siguranța comunității și necesitatea de reabilitare socială a delincvenților; la fel este necesar să fie modificată legislația în acest sens.

Sistemul penitenciar rămâne a fi o problemă a Republicii Moldova, fiind subfinanțat în continuu de mai bine de 20 de ani. În Raportul de evaluare s-au menționat următoarele deficiențe ale sistemului penitenciar: „suprapopularea instituțiilor de arest; condiții generale de detenție proaste (condiții sanitare, igienă, hrană); activități de muncă, educaționale și sociale greu accesibile; îngrijire medicală și asistență psihologică sub nivelul necesar; mediu nesigur și disciplină proastă, sub-cultură criminală persistentă, facilitată de gradul înalt de ocupare și întreținere a deținuților în încăperi de tip dormitor; schemă neadecvată a

facilităților de arest, escortă și aranjamente logistice”. O altă problemă este modul de recrutare a personalului sistemului penitenciar care, de regulă, se efectuează unilateral, majoritatea lucrătorilor provenind din rândurile poliției și păstrându-și gradele militare.

Măsurile de intervenție propuse în cadrul prezentei Strategii vor fi orientate spre revizuirea politicii de angajare și recrutare în sistemul penitenciar și demilitarizarea integrală a sistemului penitenciar; dezvoltarea și implementarea politicilor de reabilitare și integrare socială a deținuților, inclusiv planificarea individuală a executării pedepsei și crearea unui regim progresiv de detenție; promovarea și implementarea standardelor etice în serviciile de probațiune și în sistemul penitenciar.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.5.1. Introducerea unui concept modern de probațiune care să contribuie la siguranța comunității prin reabilitarea efectivă în societate a delincvenților						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Sistem de indicatori de performanță corelat cu noul sistem de indicatori de performanță pentru sectorul justiției.
6.5.2. Asigurarea autonomiei instituționale a serviciului de probațiune						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Schema de personal revizuită. 3. Serviciul de probațiune reorganizat.
6.5.3. Asigurarea continuității procesului de probațiune individualizat, începând cu etapa prezentențială și terminând cu serviciile de asistență postdetenție						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, instanțele judecătorești, autoritățile administrației publice locale,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 2. Programele și mecanismul de tratament individual al beneficiarilor de probațiune, elaborate și implementate. 3. Curricula de instruire elaborată. 4. Consilierii de probațiune, procurorii și judecătorii instruiți.

						Institutul Național al Justiției	
6.5.4. Consolidarea parteneriatelor dintre serviciul de probațiune și alte organizații publice sau private, membri ai societății civile, familii și comunități în vederea promovării reabilitării și a incluziunii sociale a foștilor deținuți						Ministerul Justiției	1. Rolul activ al consilierilor de probațiune pentru valorificarea parteneriatelor dintre serviciul de probațiune și alte organizații publice sau private, membri ai societății civile, familii și comunități, promovat. 2. Implicarea activă a organizațiilor neguvernamentale în activitatea de reabilitare și incluziune socială.
6.5.5. Consolidarea sistemului de înaintare și examinare a plîngerilor privind la activitatea serviciilor de probațiune și a sistemului penitenciar						Ministerul Justiției	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.
6.5.6. Revizuirea politicii de angajare și a sistemului de recrutare a personalului instituțiilor penitenciare; demilitarizarea completă a sistemului penitenciar						Ministerul Justiției	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Demilitarizarea sistemului penitenciar realizată.
6.5.7. Promovarea și implementarea standardelor etice în serviciile de probațiune și în sistemul penitenciar						Ministerul Justiției	Standarde/coduri etice elaborate, aprobate și implementate.
6.5.8. Dezvoltarea și implementarea politicilor de reabilitare și incluziune socială a foștilor deținuți, inclusiv prin planificarea individuală a executării pedepsei, participarea deținuților la programe cognitiv-comportamentale și crearea unui regim progresiv de detenție						Ministerul Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Politicile de reabilitare și incluziune socială revizuite și implementate. 3. Mecanismul de planificare individuală a executării pedepsei, instituit. 4. Diversificarea și implementarea programelor cognitiv-comportamentale de reorientare a personalității; numărul de beneficiari ai acestor programe.
6.5.9. Oferirea unor activități educative, ocupaționale și a altor activități sociale deținuților						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	1. Măsurile educative, ocupaționale și alte măsuri sociale pentru deținuți, elaborate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

						Ministerul Educației	<p>3. Mecanismele de stimulare a activităților ocupaționale, aplicate.</p> <p>4. Mecanismul de monitorizare a implementării activităților educative, ocupaționale și a altor activități sociale, instituit.</p>
--	--	--	--	--	--	----------------------	---

Rezultate scontate:

- sistemul de probațiune și sistemul penitenciar modernizate, eficientizate și consolidate;
- capacitate sporită a oficiilor de probațiune de a gestiona și supraveghea performanța consilierilor de probațiune;
- capacitate sporită a Institutului Național al Justiției de a oferi instruire inițială și continuă consilierilor de probațiune;
- capacitățile de incluziune socială a ex-condamnaților fortificate și numărul infracțiunilor recidive redus;
- condițiile din instituțiile penitenciare conforme cu standardele internaționale în domeniu.

PILONUL VII. Sector al justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil

***Obiectiv specific:* Coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și a responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, asigurarea dialogului intersectorial**

Acțiunile orientate spre crearea și edificarea unui sector al justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil vor fi axate pe trei direcții strategice: 7.1. Coordonarea activităților actorilor din sectorul justiției; planificarea strategică și dezvoltarea politicilor; 7.2. Armonizarea cadrelor instituțional și legal ale sectorului justiției cu standardele europene; 7.3. Coordonarea asistenței donatorilor externi și schimbul de informații cu sectorul neguvernamental.

7.1. Coordonarea activităților actorilor din sectorul justiției; planificarea strategică și dezvoltarea politicilor

Caracterul specific al sectorului justiției rezidă în imposibilitatea implementării unei politici și strategii de reformă coerentă în lipsa unei coordonări. Raportul de evaluare a stabilit deficiențe importante în eforturile naționale de coordonare a reformei sectoriale extinse, ce pot fi cauzate de următorii factori: stilul oarecum precipitat de elaborare a politicilor; perspectiva pe termen scurt mai curînd decît pe termen mai lung a inițiativelor de reglementare și revizuire instituțională; lipsa conștientizării depline și a prevederii implicațiilor bugetare pe care le pot avea reformele planificate; lipsa consultărilor cu un grup mai extins de parteneri, inclusiv cu sectorul privat și cu societatea civilă, în procesul de implementare a reformelor; atitudinea relativ ambivalentă a sistemului judecătoresc, a comunității avocaților și a altor asociații sectoriale față de asumarea unui rol mai activ și exercitarea unei influențe mai mari în elaborarea politicilor; lipsa capacității partenerilor din sector de a aduce contribuții la strategia comună de reformare a sectorului justiției prin elaborarea capitolelor strategice pentru fiecare subsector.

Doar o reformă bine coordonată poate asigura modificări sistemice și durabile în sectorul justiției, prevăzute în domeniile specifice de intervenție ale Strategiei. Pentru asigurarea viabilității reformei este necesară menținerea unui dialog și a unei interacțiuni constante între diverșii actori ai sectorului justiției, precum și consolidarea capacităților și abilităților acestora de planificare strategică, necesare pentru implicarea plină în procesul de implementare a reformelor și reacționarea rapidă la orice eventuale impedimente în cadrul acestui proces. Este necesar ca fiecare instituție a sectorului justiției să devină un participant responsabil al reformei, care să recunoască necesitatea intervențiilor conținute în Strategie și să ofere toată susținerea necesară

prin intermediul consultațiilor și expertizelor, posibile grație experienței în cadrul unor domenii distincte ale sectorului, pentru a asigura rapiditatea și eficacitatea reformei în cadrul fiecărui pilon; să fie responsabilă pentru atingerea obiectivelor generale și specifice ale reformei nu doar în fața instituțiilor profesionale sau corporative, dar și în fața întregii societăți. În acest scop, este necesar să se creeze un mecanism de coordonare și monitorizare a reformei; să se îmbunătățească procesul de coordonare a elaborării proiectelor actelor normative și a dezbaterilor publice pe marginea lor, inclusiv cu implicarea diverselor instituții și profesii din cadrul sectorului; să se fortifice abilitățile și capacitățile de planificare strategică nu doar ale colaboratorilor Ministerului Justiției, dar și ale reprezentanților întregului sector; să se asigure colaborarea acestor instituții în procesul de planificare, elaborare, implementare și monitorizare a măsurilor și deciziilor realizate în cadrul domeniilor specifice de intervenție prin realizarea unui schimb de informații eficient între toate instituțiile sectorului.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.1.1. Consolidarea rolului Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept în vederea asigurării dialogului eficient dintre actorii din sectorul justiției						Actorii din sectorul justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Numărul de ședințe ale Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept. 2. Numărul de documente supuse dezbaterii în cadrul ședințelor Consiliului. 3. Numărul de rapoarte ale grupurilor de lucru pentru monitorizarea pilonilor Strategiei. 4. Numărul rapoartelor publice ale Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept privind realizarea Strategiei.
7.1.2. Crearea și susținerea grupurilor de lucru pe lângă Ministerul Justiției în vederea coordonării și monitorizării implementării fiecărui pilon al Strategiei						Ministerul Justiției, actorii relevanți din sectorul justiției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grupurile de lucru formate. 2. Mecanismul de monitorizare creat și aplicat. 3. Membrii grupurilor de lucru instruiți.
7.1.3. Consolidarea capacității Ministerului Justiției de a interacționa cu actorii din sectorul justiției,						Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza funcțiilor și structurii, realizată. 2. Proiecte de acte normative elaborate și adoptate. 3. Regulamentul, organigrama și statele de personal ale

inclusiv prin reorganizarea structurii responsabile de planificarea strategică și de monitorizare din cadrul Ministerului Justiției						Ministerului Justiției, revăzute. 4. Sistemele interne de stimulare aplicate. 5. Personalul instruit.
7.1.4. Dezvoltarea capacității fiecărei instituții implicate în reforma sectorului justiției de a participa la procesul de reformă					Ministerul Justiției, actorii din sectorul justiției	1. Analiza funcțiilor și a structurii instituției, realizată. 2. Regulile interne de funcționare a instituției, modificate. 3. Personalul instituției instruit.
7.1.5. Crearea condițiilor pentru colaborarea continuă între reprezentanții unităților responsabile de planificarea strategică și de monitorizare din cadrul instituțiilor din sectorul justiției					Ministerul Justiției, actorii din sectorul justiției	1. Persoanele responsabile de planificarea strategică și de monitorizare desemnate și instruite. 2. Reuniuni periodice comune organizate și desfășurate.
7.1.6. Crearea și menținerea unui sistem de colectare, analiză și schimb de informații relevante între principalele instituții din sectorul justiției					Ministerul Justiției, actorii din sectorul justiției	Sistemul de colectare, analiză și schimb reciproc de informații și date între reprezentanții principalelor instituții din sectorul justiției, creat și funcțional.

Rezultate scontate:

- capacitățile Ministerului Justiției de interacțiune, planificare strategică și monitorizare consolidate;
- capacitățile actorilor din sectorul justiției în materie de planificare strategică, monitorizare și implicare activă în procesul de reformă consolidate;
- schimbul reciproc de informații dintre actorii din sectorul justiției, eficientizat;
- reforma sectorului justiției coordonată și implementarea acesteia monitorizată.

7.2. Armonizarea cadrelor instituțional și legal ale sectorului justiției cu standardele europene

În scopul constituirii unui sector al justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil este necesar să se creeze un cadru legislativ și instituțional care să îl facă compatibil cu standardele europene. Acest fapt ar contribui la soluționarea unor

probleme precum calitatea învățământului juridic superior, calitatea procesului de elaborare a actelor normative, accesul limitat al societății la informațiile cu caracter juridic; contradicțiile existente între legislația națională și normele dreptului comunitar.

Principalele domenii de intervenție orientate spre armonizarea cadrelor instituțional și legal ale sectorului justiției cu standardele europene vizează: îmbunătățirea programelor de instruire în cadrul facultăților de drept; perfecționarea calității elaborării actelor normative în scopul asigurării stabilității, previzibilității și clarității legislației; sporirea accesului publicului larg la actele normative prin asigurarea calității și accesibilității bazelor oficiale de date juridice; îmbunătățirea procesului de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.2.1. Evaluarea și îmbunătățirea calității învățământului juridic superior din Republica Moldova în conformitate cu bunele practici europene și cu principiile de la Bologna, inclusiv asigurarea uniformizării programei universitare a facultăților de drept						Ministerul Educației, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, instituțiile de învățământ superior	1. Evaluările externe realizate și recomandările formulate. 2. Profesorii instruiți. 3. Programa învățământului superior juridic modificată, uniformizată și aplicată.
7.2.2. Îmbunătățirea procesului de creație legislativă în vederea asigurării stabilității, previzibilității și clarității actelor legislative						Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Analiza ex-ante efectiv implementată. 4. Personalul implicat în procesul de creație legislativă instruit.
7.2.3. Sporirea accesului publicului la actele normative (baza de date)						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Baza de date a actelor normative revizuită și accesibilă.
7.2.4. Îmbunătățirea procesului de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și adoptat.

						Europene, Cancelaria de Stat	3. Capacitățile instituționale ale Centrului de armonizare a legislației, consolidate. 4. Personalul implicat în procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, instruit.
--	--	--	--	--	--	---------------------------------	--

Rezultate scontate:

- premise create pentru îmbunătățirea învățămîntului juridic superior din Republica Moldova;
- calitatea sporită a proiectelor de acte normative;
- accesul sporit al publicului la bazele de date ale actelor normative;
- legislația națională relevantă armonizată cu legislația Uniunii Europene.

7.3. Coordonarea asistenței donatorilor externi și schimbul de informații cu sectorul neguvernamental

Pînă nu demult una dintre deficiențele majore legate de coordonarea asistenței donatorilor externi a fost absența unui for de consultări publice, care să asigure un dialog permanent între donatori și instituțiile internaționale care dezvoltă proiecte în sectorul justiției, de asemenea să contribuie la direcționarea sistemică și coordonată a asistenței donatorilor către domeniile cele mai necesare, prevenind dublarea asistenței donatorilor. Deși Ministerul Justiției a instituit deja un for permanent pentru coordonarea asistenței donatorilor, este necesară fortificarea acestei instituții și adaptarea ei astfel încît să poată coordona asistența donatorilor externi prin direcționarea focalizată a acesteia în vederea atingerii scopurilor și implementării măsurilor de intervenție stabilite de Strategie. De asemenea, este necesară crearea unei rețele de schimb de informații între reprezentanții sectorului neguvernamental care desfășoară activități în sectorul justiției, pentru a le armoniza și unifica eforturile axîndu-le pe obiectivele prevăzute de Strategie. Cele două mecanisme de coordonare trebuie să aibă un caracter integrat și interconectat pentru a asigura un nivel înalt de sinergie în procesul de implementare a Strategiei, pentru a preveni dublarea și fragmentarea asistenței donatorilor, precum și pentru consolidarea eforturilor reprezentanților palierului neguvernamental în procesul de reformare a sectorului justiției.

Domenii specifice de intervenție	Termene-limită					Instituții responsabile	Indicatori ai nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.3.1. Stabilirea și menținerea unui mecanism de cooperare cu donatorii externi în sectorul justiției în vederea implementării Strategiei						Ministerul Justiției	1. Mecanismul de cooperare cu donatorii externi instituit. 2. Reuniunile periodice cu donatorii externi organizate și desfășurate.
7.3.2. Crearea unui cadru de schimb de informații între sectorul neguvernamental și actorii din sectorul justiției în vederea implementării Strategiei						Ministerul Justiției, actorii din sectorul justiției	1. Cadrul necesar schimbului de informații, creat și implementat. 2. Reuniunile periodice dintre reprezentanții sectorului neguvernamental și actorii din sectorul justiției, organizate și desfășurate.

Rezultate scontate:

- asistența donatorilor este mai coordonată și focalizată pe direcțiile prioritare ale sectorului justiției;
- coordonare eficientă între actorii din sectorul justiției și actorii sectorului neguvernamental implicați în acțiunile de reformă a sectorului justiției.

Partea 6. IMPLICAȚII FINANCIARE

Implementarea prezentei Strategii presupune o serie de costuri și cheltuieli financiare necesare pentru atingerea obiectivelor propuse.

Pentru implementarea Strategiei va fi elaborat un Plan de acțiuni care va include referințe privind resursele financiare necesare și resursele de personal.

Sursele de finanțare a implementării Strategiei vor fi:

- bugetul de stat, în limitele cheltuielilor alocate/aprobate pentru instituțiile implicate în reformă;
- proiectele și programele de asistență tehnică și financiară oferite de donatorii externi;
- sponsorizările și alte surse acceptate în condițiile legii.

În vederea asigurării coerenței interne privind finanțarea întregului sector al justiției, cheltuielile aferente implementării Strategiei vor fi interconectate cu prevederile cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada corespunzătoare.

Partea 7. ANALIZA RISCURILOR IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Implementarea cu succes a prezentei Strategii depinde de o serie de factori, în primul rând de implicarea deplină și dedicația reprezentanților instituțiilor din sectorul justiției și de voința fermă a factorilor de decizie – Parlamentul și Guvernul, în special de a-și asuma adoptarea și implementarea amendamentelor legislative și a politicilor propuse de Strategie.

Ținând cont de contextul social, politic și juridic actual, precum și de experiența implementării altor documente strategice în Republica Moldova, pot fi evidențiate următoarele riscuri majore cu care se asociază implementarea Strategiei, dar și soluții pentru evitarea ori diminuarea acestora:

1) Instabilitatea politică. Implementarea Strategiei implică adoptarea mai multor acte normative, inclusiv modificarea Constituției, de asemenea, elaborarea și implementarea coerentă a acestor acte și a unui șir de politici. Acestea necesită voința fermă și coerentă a Parlamentului și a Guvernului.

Soluția prezentată de Strategie în vederea evitării sau cel puțin a diminuării acestui risc este mecanismul adoptării Strategiei de către Parlament după un proces de consultare publică și de implicare a tuturor partidelor reprezentate în Parlament. Acest mecanism trebuie să asigure aderarea membrilor Guvernului și ai Parlamentului la angajamentele asumate de instituțiile respective indiferent de apartenența politică.

2) Rezistența la reformă a actorilor din sectorul justiției. În Republica Moldova este deja înrădăcinată tradiția distanțării între prevederile actelor normative și implementarea acestora, în primul rând ca urmare a rezistenței reprezentanților instituțiilor și profesiilor libere conexe și refuzului acestora de a urma cu exactitate prevederile legii; de asemenea, se constată modificarea permanentă a cadrului normativ și deficiențele acestuia.

Strategia a prevăzut diminuarea acestui risc printr-o serie de măsuri, și anume: crearea unui mecanism de monitorizare a implementării Strategiei, inclusiv prin implicarea reprezentanților instituțiilor responsabile; organizarea unui șir de activități de instruire în vederea explicării și implementării coerente a modificărilor aprobate; promovarea politicii de zero toleranță față de manifestările de corupție în sectorul justiției; consolidarea capacității de autoadministrare a sistemului judecătoresc, a procuraturii și a profesiilor juridice conexe. Mecanismul de coordonare a implementării Strategiei va implica activități de educare a publicului și de implicare plenară a societății civile în monitorizarea și implementarea Strategiei.

3) Capacitatea limitată de prognozare și alocare a resurselor financiare necesare implementării Strategiei, inclusiv capacitatea redusă de asimilare a resurselor alocate implementării unor segmente ale Strategiei. Implementarea Strategiei implică atât resurse financiare considerabile, cât și resurse umane profesionale pentru prognozarea cheltuielilor necesare, pentru coordonarea acestora cu instituțiile relevante la adoptarea bugetului de stat, precum și în vederea obținerii asistenței tehnice externe.

Strategia a prevăzut mecanismul de coordonare a implementării, precum și crearea sau consolidarea structurilor de planificare strategică în cadrul fiecărei instituții din sectorul justiției în vederea planificării coordonate a proceselor de reformă și de implementare a acestor reforme. De asemenea, Ministerul Justiției va crea o structură specializată în vederea implementării Strategiei, care va avea ca sarcină coordonarea asistenței tehnice străine acordate sectorului justiției și colaborarea cu Cancelaria de Stat în vederea monitorizării resurselor financiare naționale și străine alocate pentru implementarea acestora.

Suplimentar față de aceste riscuri majore, există posibilitatea apariției altor probleme care ar putea submina implementarea consecventă a Strategiei. Astfel, realizarea Strategiei implică participarea deplină a tuturor părților interesate – factorul politic, factorul executiv, sistemul judecătoresc, procuratura, profesiile conexe sistemului justiției, mecanismele naționale de protecție a drepturilor omului, mediul academic, societatea civilă, sectorul privat și donatorii.

Ministerul Justiției, ca instituție responsabilă de elaborarea politicilor în domeniul justiției, va întreprinde toate măsurile necesare pentru a nu admite emergența riscurilor previzibile ori imprevizibile, iar în cazul declanșării acestora, va depune eforturi maxime spre a atenua impactul negativ al acestora asupra implementării reformei. În acest context, Ministerul Justiției va consolida capacitățile proprii și ale instituțiilor implicate pentru implementarea măsurilor stabilite în Strategie și pentru implicarea tuturor părților interesate.